

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: Дослідження сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Буцацької міської ради

Виконав: студент 6 курсу, групи БАмз-61
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Пашин Р.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник Кирич Н.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль Мосій О.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри Сороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент Завідна Л.Д.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тема: «Дослідження сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Бучацької міської ради»

Кваліфікаційна робота магістра: 73 сторінки, 27 рисунків, 5 таблиць, 6 додатків, 43 літературних джерела.

Об'єкт дослідження – прогнози економічного і соціального розвитку публічної організації.

Предмет дослідження – сучасний стан та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації.

Мета дослідження – вивчення, оцінка та обґрунтування основних шляхів дослідження сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Бучацької міської ради.

Методи наукових досліджень: пошуково-теоретичний; статистико-економічний; фінансово-економічний; соціально-економічний; аналітико-порівняльний; прогнозування та інші.

Сформовано проектні пропозиції щодо формування стратегічно-орієнтованої концепції щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності публічної організації; розробка прогнозованої моделі економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів; формування моделі соціального розвитку публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності.

Ключові слова: публічна організація, місцеве самоврядування, місцевий розвиток, прогноз, економічний розвиток, соціальний розвиток.

ANNOTATION

Topic on «Study of modern state and making prediction about economic and social development of a public organization (Buchach city council as a case of study)».

Master Degree thesis consists of 73 pages, 27 figures, 5 tables, 6 appendices, 43 references.

The object of investigation is the economic and social development forecasts of a public organization.

The subject of the study is the current state and making the economic and social development forecasts of a public organization.

The aim of the work is the study, evaluate and justify the main ways of researching the current state and making the economic and social development forecasts of a public organization (Buchach city council as a case of study).

The results are obtained with the following **research methods:** search-theoretical; statistical-economic; financial-economic; socio-economic; analytical-comparative; forecasting and others.

The effective proposals have been formulated for the formation of a strategically oriented concept for ensuring and supporting the general activities of a public organization. A forecasted model of public organization's economic development has been developed considering stakeholder interests. Models of public organization's social development based on social entrepreneurship have been formed, taking into account the conditions of uncertainty.

Keywords: public organization, local government, local development, forecast, economic development, and social development.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГНОЗІВ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	11
1.1 Особливості сучасного стану місцевого самоврядування в Україні.....	11
1.2 Особливості соціально-економічного місцевого розвитку	17
1.3 Принципи та методи дослідження місцевого самоврядування.....	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	27
2.1 Загальна характеристика організаційних особливостей та механізму діяльності публічної організації.....	27
2.2 Аналіз фінансово-економічного стану публічної організації.....	33
2.3 Оцінка соціально-економічного стану й розвитку публічної організації.....	38
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	42
3.1 Формування стратегічно-орієнтованої концепції щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності публічної організації.....	42
3.2 Розробка прогнозованої моделі економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів	47
3.3 Формування моделі соціального розвитку публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності.....	53
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	59
4.1 Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці.....	59
4.2 Проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності місцевими органами самоврядування.....	62
ВИСНОВКИ.....	66

БІБЛІОГРАФІЯ.....	68
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сучасні зміни, які відбуваються в нашому суспільстві вимагають нових кардинальних змін як на рівні держави, та і на рівні кожного її регіону. А це, у свою чергу, змінює конфігурацію структури суспільних відносин та взаємодії суспільства і держави. Виникає потреба в суттєвій реорганізації всієї системи публічного адміністрування.

Дослідження, що стосуються особливостей стану економічного та соціального розвитку публічних організацій проводили такі вчені-науковці як: Безпалько О.М. [11], Білик Р.Р. [38], Бородін Є. [12], Галушак О.Я. [26; 34], Галушак М.П. [34], Гарматюк О.О. [36], Гулак Л. [27], Демошенко Г. [12], Дуб А. [39], Кирич Н.Б. [30], Кужда Т.І. [26; 31], Кононенко Т. [29], Луциків І.В. [26], Лях Ю. [32], Мартиняк І.О. [33], Мельник О.І. [35], Мосій О.Б. [31; 34], Панухник О.В. [38], Патицька Х. [39], Піскоха Н. [12], Рогуля А.О. [37], Сірик З.О. [38], Сороківська О.А. [29; 31], Сторонянська І. [39], Татарин Н. [41], Шведа Н.М. [41], Юрик Н.Є. [42] та інші.

Мета дослідження – вивчення, оцінка та обґрунтування основних шляхів дослідження сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Буцацької міської ради.

Завдання дослідження:

1. Вивчення особливостей сучасного стану місцевого самоврядування в Україні.
2. Характеристика організаційних особливостей та механізму діяльності публічної організації.
3. Здійснення аналізу фінансово-економічного стану публічної організації.
4. Оцінювання соціально-економічного стану й розвитку публічної організації.

5. Формування стратегічно-орієнтованої концепції щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності публічної організації.

6. Розробка прогнозованої моделі економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів.

7. Формування моделі соціального розвитку публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності.

Об'єкт дослідження – прогнози економічного і соціального розвитку публічної організації.

Предмет дослідження – сучасний стан та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації.

Методи наукових досліджень: пошуково-теоретичний; статистико-економічний; фінансово-економічний; соціально-економічний; аналітико-порівняльний; прогнозування та інші.

Інформаційна база дослідження: наукові та фахові статті, підручники, навчальні посібники, монографії, нормативно та правові документи, звітність та документація щодо діяльності Бучацької міської ради.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в авторському представленні ряду теоретично-практичних висновків щодо особливостей сучасного стану публічної організації, а також в обґрунтуванні запропонованих напрямів щодо вдосконалення розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Бучацької міської ради.

Практичне значення результатів дослідження полягає в представленні та обґрунтуванні запропонованих шляхів щодо вдосконалення розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Бучацької міської ради, а саме: формування стратегічно-орієнтованої концепції щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності публічної організації; розробка прогнозованої моделі економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів; формування моделі соціального розвитку

публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності.

Дані пропозиції, за необхідності, можуть бути застосовані в практичній діяльності досліджуваної Бучацької міської ради.

Апробація результатів дослідження та публікації. Основні теоретично-практичні положення та висновки даного дослідження доповідались та обговорювались на II Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій» (Полтава, 25 квітня 2024 р.).

Структура та обсяг дослідження. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій. Дослідження містить 73 сторінки, 27 рисунків, 5 таблиць, 6 додатків. Бібліографія включає 43 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГНОЗІВ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1 Особливості сучасного стану місцевого самоврядування в Україні

Сучасні зміни, які відбуваються в нашому суспільстві вимагають нових кардинальних змін як на рівні держави, та і на рівні кожного її регіону. А це, у свою чергу, змінює конфігурацію структури суспільних відносин та взаємодії суспільства і держави. Виникає потреба в суттєвій реорганізації всієї системи публічного адміністрування.

Аналізуючи сучасні реалії воєнного часу, варто зазначити, що і все суспільство, і органи влади відчули недоліки та слабкі місця в системі управління. У зв'язку з цим виникла необхідність переглянути основні принципи та підходи публічного управління, акцентуючи значну увагу на гнучкості, адаптивності, креативності та ефективності управління. Саме за допомогою таких принципів та підходів можна досягти оптимального рівня децентралізація влади, тобто можливості передачі певних повноважень від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування [11]. Це, у свою чергу, спростить процес управління, пришвидшить вирішення поточних проблем місцевого рівня, оптимізує комунікаційні процеси, а також сприятиме підвищенню рівня довіри до органів місцевого самоврядування.

З початком війни загострились і ті проблеми, які існували і у мирний час, тобто це проблеми, пов'язані із різного роду недоліками в діяльності регіональних органів, громад та місцевого самоврядування. Зокрема, реальна потреба вирішення великої кількості військових завдань об'єднала діяльність обласних та районних військових адміністрацій, обласних і районних рад, а також місцевих територіальних громад. Фактично місцеве самоврядування почало функціонувати в новому форматі. На даному етапі створилися всі умови щодо можливості

розширення прав та надання більшої автономії органам місцевого самоврядування. Це стосується реалізації управлінських процесів, прийняття різного роду рішень, процесів удосконалення системи менеджменту, мотиваційних аспектів, реалізації основних функцій та принципів діяльності органів публічної влади тощо. Про це свідчать активні дискусії навколо цього питання. Одні вважають, що в умовах війни потрібно підсилювати централізацію управління, так як вона дозволяє тримати все під чітким та жорстким контролем, а інші – відстоюють позицію надання більших прав та свобод територіальним громадам, які краще володіють поточною інформацією і зможуть швидко та результативно відреагувати на всі виклики зовнішнього середовища. Це торкається ефективного та раціонального використання всього ресурсного потенціалу органів місцевого самоврядування, а також визначення пріоритетів їх розвитку в різних аспектах, зокрема економічному, соціальному, екологічному тощо [12].

З позиції безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, а також сприяння розвитку громадянського суспільства та децентралізації влади місцеве самоврядування розглядають як одну із найважливіших форм: 1) народовладдя, яке є основною ознакою демократичного суспільства; 2) співучасті, тобто залучення місцевого населення до участі в управлінні; 3) самоорганізації територіальної громади, яка здійснюється на основі її власних інтересів, потреб та можливостей [27].

Такий підхід до розуміння суті місцевого самоврядування є результатом розвитку демократичних відносин у суспільстві та потреби в забезпеченні ефективного управління на місцевому рівні. Для більш детального аналізу варто виділити характерні ознаки, якими характеризується діяльність органів місцевого самоврядування, а саме: вони є самостійними структурами, які не входять до системи державних органів; є відокремленим складовим елементом системи муніципальної влади; створені з метою реалізації обмеженої (певної) кількості завдань та функцій; мають всі повноваження для вирішення питання місцевого значення; мають право представляти інтереси громади від її імені; основним

джерелом фінансування органів місцевого самоврядування є місцеві бюджети [38]. Отже, головною метою та завданнями місцевого самоврядування є вирішення усіх проблем, які виникають на певній території, а також задоволення місцевих потреб власними силами громади за допомогою народовладдя, співучасті та самоорганізації її членів. Суть та значення місцевого самоврядування розкривається у забезпеченні ефективності та розвитку місцевих громад, а також реалізації певних функцій, а саме: представницької, управлінської, забезпечувальної та контрольної (рис. 1.1) [32-33, 35].

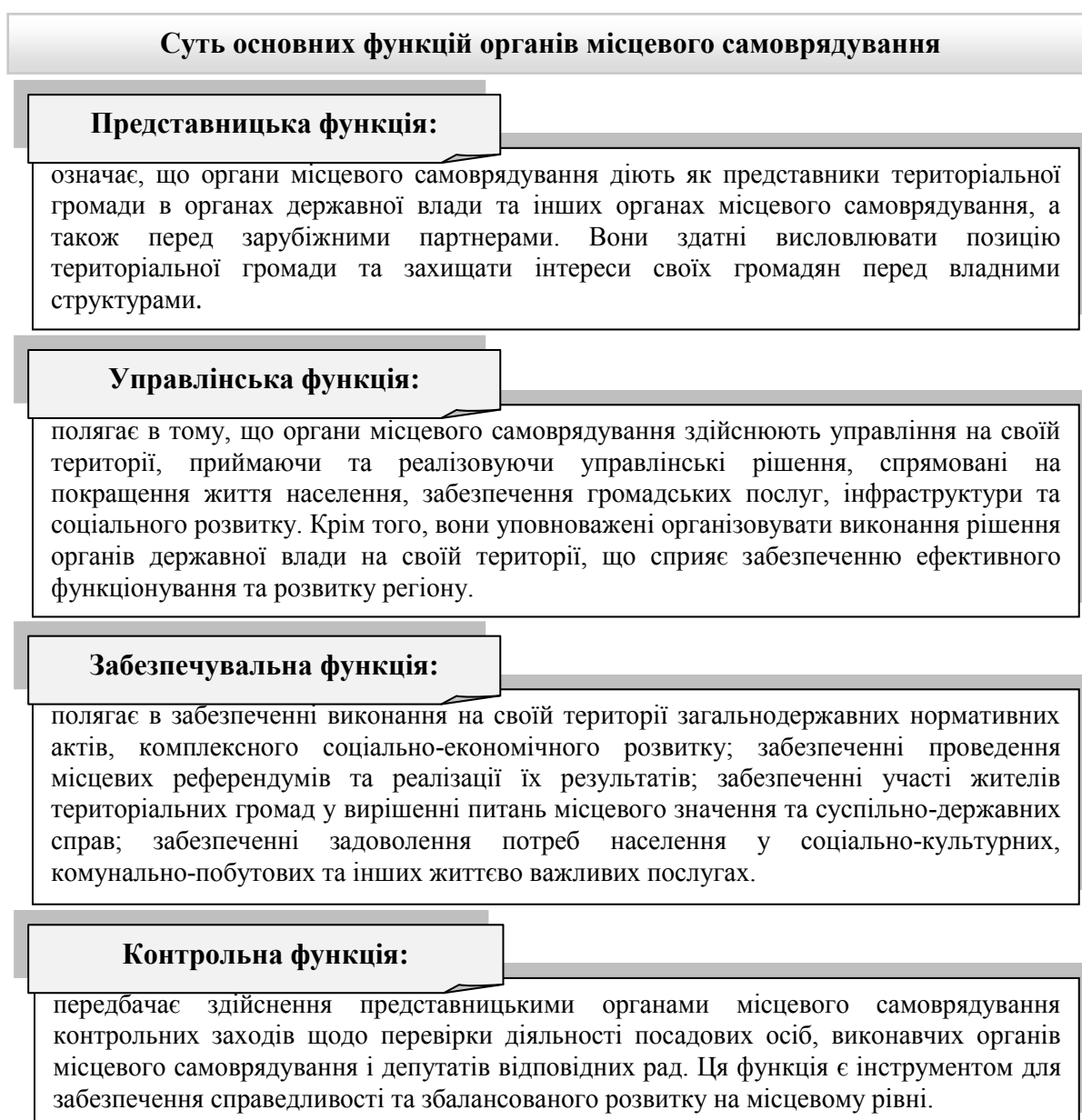

Рисунок 1.1 – Суть основних функцій органів місцевого самоврядування

Умови, які необхідні для ефективного існування місцевого самоврядування на певній території представлені на рис. 1.2.

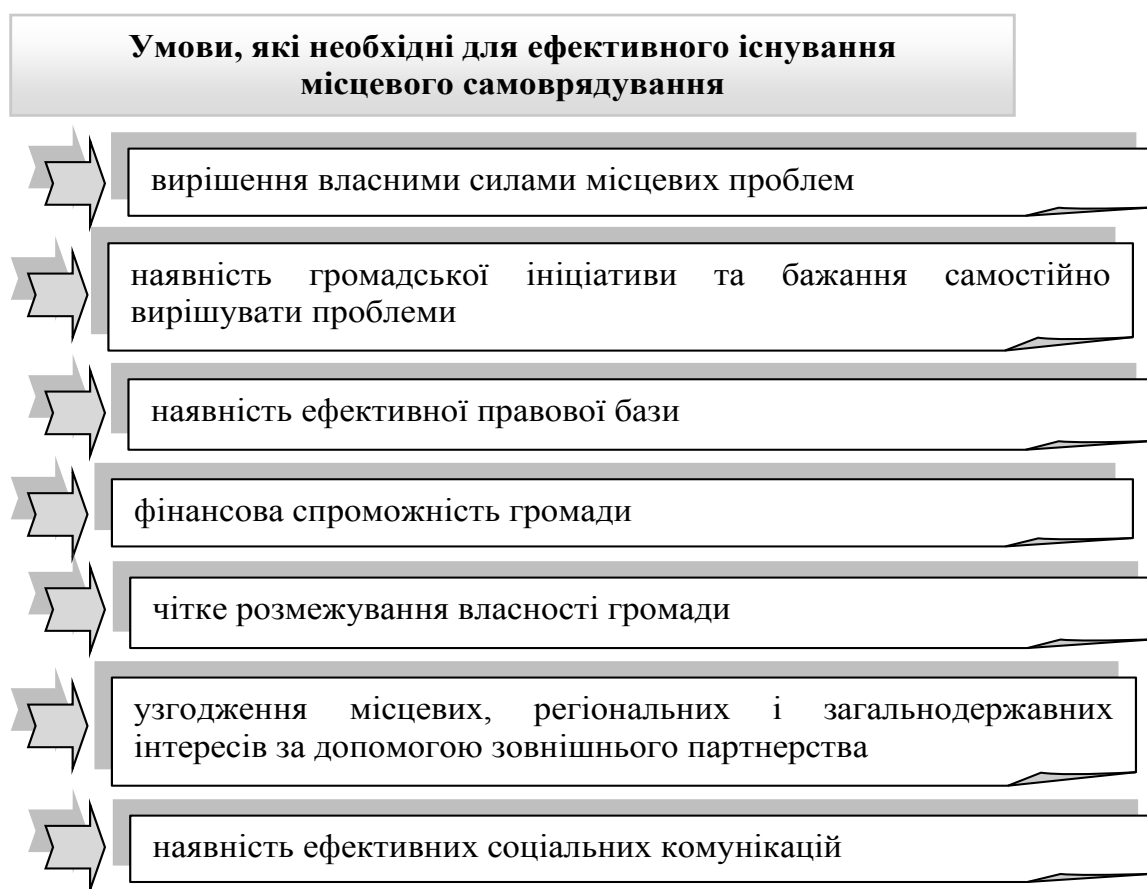

Рисунок 1.2 – Умови, які необхідні для ефективного існування місцевого самоврядування

Аналізуючи потенціал місцевого самоврядування, варто акцентувати увагу на його внутрішніх та зовнішніх ресурсних можливостях. В поєднанні дані можливості дозволяють не тільки успішно функціонувати місцевим органам в стабільних умовах, але й вижити під час війни та кризи, задовольняючи потреби місцевого населення.

Говорячи про ресурсний потенціал місцевого самоврядування не можна оминути таке поняття як його спроможність. Ці два поняття взаємодоповнюють один одного і дозволяють розглядати наявні ресурсні можливості як потенційну сильну сторону органу місцевого самоврядування.

На рис. 1.3 [29] представлено перелік основних завдань, які вирішуються за допомогою спроможності органу місцевого самоврядування. З метою ефективного вирішення даних завдань, згідно реформи децентралізації, органи місцевого самоврядування отримали можливість вибору стратегії використання ресурсного потенціалу.

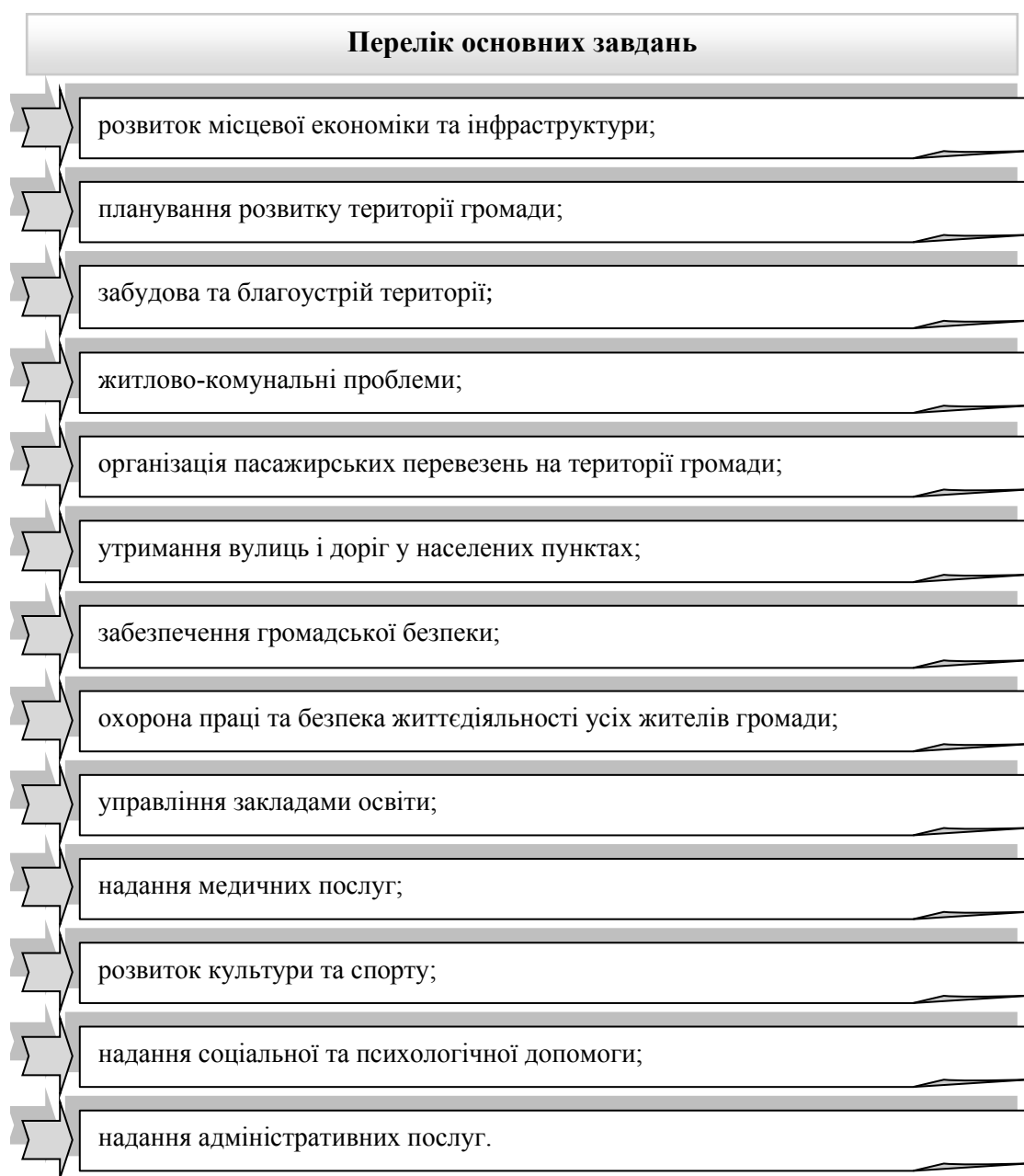

Рисунок 1.3 – Перелік основних питань, які вирішуються за допомогою спроможності органу місцевого самоврядування

На практиці існує два види стратегій використання ресурсного потенціалу:

1. Стратегія, яка орієнтується на внутрішній ресурсний потенціал. Вона характеризується орієнтацією лише на внутрішні можливості та ресурси (природні, кліматичні, туристичні, рекреаційні, культурні, соціальні, економічні, фінансові, трудові тощо).

2. Стратегія, яка орієнтується на зовнішній ресурсний потенціал, яка демонструє можливість досягнення поставлених цілей та завдань за допомогою залучення зовнішніх ресурсів, які сприяють стабілізації діяльності та розвитку (різного роду вітчизняних та іноземних інвестицій, фінансова допомога, гуманітарна допомога тощо).

Варто зазначити, що органам місцевого самоврядування потрібно розуміти важливу роль та значення наявних власних ресурсів, що формують внутрішній ресурсний потенціал як необхідну складову виживання в умовах війни. В цьому випадку мова йде про не окуповані території.

Водночас така орієнтація на внутрішній ресурсний потенціал місцевого самоврядування не відкидає можливості залучення зовнішніх ресурсів, при умові, коли це не суперечить цілям розвитку територіальної громади. Прикладом цього може бути процес відшкодування та відбудови пошкодженого житла, освітніх закладів, закладів культури тощо.

Як видно, вибір стратегії використання ресурсного потенціалу буде залежати від багатьох чинників, а саме:

- рівня соціально-економічного розвитку громади;
- власної спроможності громади;
- конкурентних переваг громади.

Враховуючи різний рівень розвитку громади, органам самоврядування дуже складно правильно та швидко обрати ту чи іншу стратегію, враховуючи складну ситуацію, в якій опинилася наша країна та її території. В даному випадку при виборі стратегії оптимальним буде використання ситуаційного підходу з урахуванням усіх основних критеріїв оцінювання поточної ситуації на місцях.

Вибір правильної стратегії використання ресурсного потенціалу дозволить:

- раціонально використовувати усі наявні ресурсів;

- своєчасно їх мобілізувати з метою досягнення певної мети;
- знівелювати існуючі дисбаланси;
- забезпечити розвиток та ефективне використання інфраструктури;
- реалізувати життєво необхідні проєкти місцевого розвитку [35].

Отже, з метою забезпечення ефективного управління та вирішення ряду складних місцевих проблем в умовах воєнного стану процеси, пов'язані з децентралізацією влади та владних повноважень, стають одним із стратегічних напрямків ефективної діяльності органів місцевого самоврядування. Саме самоуправління та самоорганізація, особливо в умовах невизначеності та кризи, сприятимуть швидкій та гнучкій реалізації тих функцій, які не в змозі виконати в даних умовах державні органи влади. Це стосується таких функцій, як: організація, розподілення, забезпечення, мотивація, контроль тощо. На основі наявного ресурсного потенціалу території місцевого самоврядування здійснюється формування рівня його спроможності та стійкості, що, у свою чергу, впливає на конкурентоспроможність та самоорганізацію територіальної громади як в умовах війни, так і післявоєнного стану.

1.2 Особливості соціально-економічного місцевого розвитку

Однією із найважливіших умов оптимального та раціонального використання ресурсного потенціалу місцевого самоврядування, про який йшлося в п. 1.1, є забезпечення соціально-економічного розвитку відповідної громади. Цей процес повинен враховувати економічні, матеріальні, культурні та інші інтереси жителів даної територіальної громади, а також забезпечувати їх максимальне задоволення. В свою чергу, задоволення потреб населення громади є індикатором її спроможностей та можливостей. Аналізуючи довоєнний час, зазначимо, що домінуючими були матеріально-економічні потреби, а на сьогодні вектор дещо змінився і окрім матеріально-економічних пріоритетними стали соціально-психологічні потреби.

Щодо економічного розвитку, то він на сьогодні, звісно, був, є і залишається основним в діяльності будь-якої громади, а серед його ключових завдань варто виділити ті, які представлені на рис. 1.4 [32-33].

Завдання, які сприяють місцевому економічному розвитку

- досягнення максимальної ефективності та результативності системи управління усім ресурсним потенціалом відповідної території;
- інтегрування релокованого бізнесу в економіку громади, тобто здійснення економічної інтеграції;
- сприяння нормальному функціонуванню місцевого і релокованого бізнесу;
- забезпечення фінансової спроможності територіальної громади;
- мобілізація і нагромадження внутрішнього фінансового потенціалу, що дозволить активізувати інвестиційну діяльність на місцях;
- різнобічна підтримка місцевого та внутрішньопереміщеного населення;
- створення умов щодо працевлаштування як жителів громад, так і тимчасово переселених людей;
- створення бізнес-інкубаторів та формування інноваційних виробничих кластерів;
- збереження (відновлення) темпів економічного розвитку територіальної громади;
- створення сприятливих умов налагодження ефективної внутрішньої та зовнішньої соціальної комунікації;
- формування передумов для зростання фінансових надходжень до місцевих бюджетів;
- реалізація інвестиційної стратегії місцевого самоврядування.

Рисунок 1.4 – Перелік ключових завдань, які сприяють
місцевому економічному розвитку

Звісно, що місцевий економічний розвиток має мати сильне підґрунтя, а його реалізація потребує використання не тільки ситуаційного підходу, але більш складнішого – системного підходу. Саме за його допомогою економічний розвиток розглядається як одна із складових системи стратегічного планування місцевого розвитку. З цієї позиції, впровадження антикризових інструментів місцевого економічного розвитку стає основною метою досягнення визначених стратегічних цілей соціально-економічного розвитку громади.

Саме за допомогою правильного вибору та реалізації стратегії розвитку та реформування місцевого самоврядування:

- розширюються можливості територіальних громад (отримання фінансової самостійності, створення інноваційних підприємств, покращення інфраструктури тощо);
- підвищується рівень спроможності органів місцевого самоврядування реагувати на щоденні потреби населення в складних умовах війни;
- налагоджується партнерська багатостороння співпраця;
- відбувається соціальний та економічний розвиток усіх територій нашої країни, в тому числі деокупованих [12].

Вважаємо, що тільки при умові постійного економічного розвитку можна досягти забезпечення усіх соціальних завдань, які повинні вирішуватися органами місцевого самоврядування. Саме тому необхідність формування соціальних пріоритетів є одним із найважливіших завдань сьогодення.

Серед основних складових соціального розвитку громади варто виділити:

- рівень громадянської позиції керівників та жителів громади;
- соціально-культурний рівень жителів громади;
- готовність громади до різного роду змін та інновацій, пов'язаних із життям громади;
- рівень якості різних сфер життя жителів громади;
- забезпечення безпеки для мешканців громади тощо.

На рис. 1.5 [26] представлено перелік основних завдань, які сприяють місцевому соціальному розвитку.

Завдання, які сприяють місцевому соціальному розвитку

- забезпечення доступності та можливість отримання належної якості освітніх послуг незалежно від місце розташування громади;
- створення прозорої системи фінансування освіти;
- підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення доступу до них;
- удосконалення системи фінансування та самофінансування в сфері надання медичних послуг;
- створення необхідних умов розвитку закладів культури та доступ до отримання даного виду послуг;
- виконання владних повноважень в сфері надання соціальних послуг та соціального захисту населення;
- автономізація закладів, що надають соціальні послуги;
- підготовка пропозицій до проєктів державних цільових, галузевих і регіональних програм у сфері соціальної політики;
- виконання програм і заходів у сфері соціального захисту населення;
- забезпечення реалізації державної політики у сфері соціальної підтримки і надання соціальних послуг сім'ям та особам, які належать до вразливих груп населення;
- забезпечення та координація надання адміністративних послуг соціального характеру через органи місцевого самоврядування, центри надання адміністративних послуг.

Рисунок 1.5 – Перелік ключових завдань, які сприяють
місцевому соціальному розвитку

Варто зазначити, що для реалізації великої кількості завдань, які сприяють місцевому як економічному, так і соціальному розвитку потрібно використати комплексний підхід в основі якого покладено:

- раціональне використання та збереження усіх наявних ресурсів громади в умовах їх обмеженості та нестачі;

- вміння виставляти пріоритети місцевого розвитку в умовах війни;

- сприяння процесу адаптації громад до умов невизначеності та кризи;

- пошук шляхів та визначення методів вирішення проблем соціально-економічного розвитку, спричинених війною, шляхом залучення усіх мешканців громади;

- залучення грантових коштів від міжнародних донорських організацій, призначених для вирішення особливо гострих проблем соціально-економічного характеру;

- встановлення багатостороннього зовнішнього та внутрішнього партнерства для реалізації спільних економічних та соціальних проєктів;

- формування інвестиційного потенціалу громади;

- формування сприятливого підприємницького середовища громади;

- впровадження соціальних інновацій;

- активізація молодіжної роботи в сфері її залучення до вирішення суспільно важливих проблем розвитку громади;

- забезпечення умов сталого розвитку громади [27].

Підсумовуючи вище викладене можна констатувати, що присутність економічної та соціальної складових є гарантією сталого розвитку будь-якої територіальної одиниці. Сучасні соціально-економічні виклики обумовлюють потребу неперервного розвитку територій, а останні, в свою чергу, і в стабільних умовах, і в умовах кризи потребують постійного соціально-економічного розвитку як запоруки ефективності місцевої економіки.

1.3 Принципи та методи дослідження місцевого самоврядування

Розвиток місцевого самоврядування потребує постійного переосмислення принципів та методів, які використовуються в ході його дослідження. Виклики сьогодення, пов'язані з війною, сприяють кардинальним змінам в публічній сфері, зокрема в системі місцевого самоврядування. Одним із шляхів їх ефективної

реалізації є вивчення принципів та методів, за допомогою яких здійснюються наукові дослідження проблем становлення і розвитку місцевого самоврядування. Саме за допомогою даних принципів й методів можна отримати певні знання, які відображають динамічні процеси та явища, що, у свою чергу кардинально вплинули як на формування самої категорії «місцеве самоврядування», так і на подальше теоретичне, та практичне значення розвитку даного феномену.

Основні принципи дослідження місцевого самоврядування представлені на рис. 1.6.

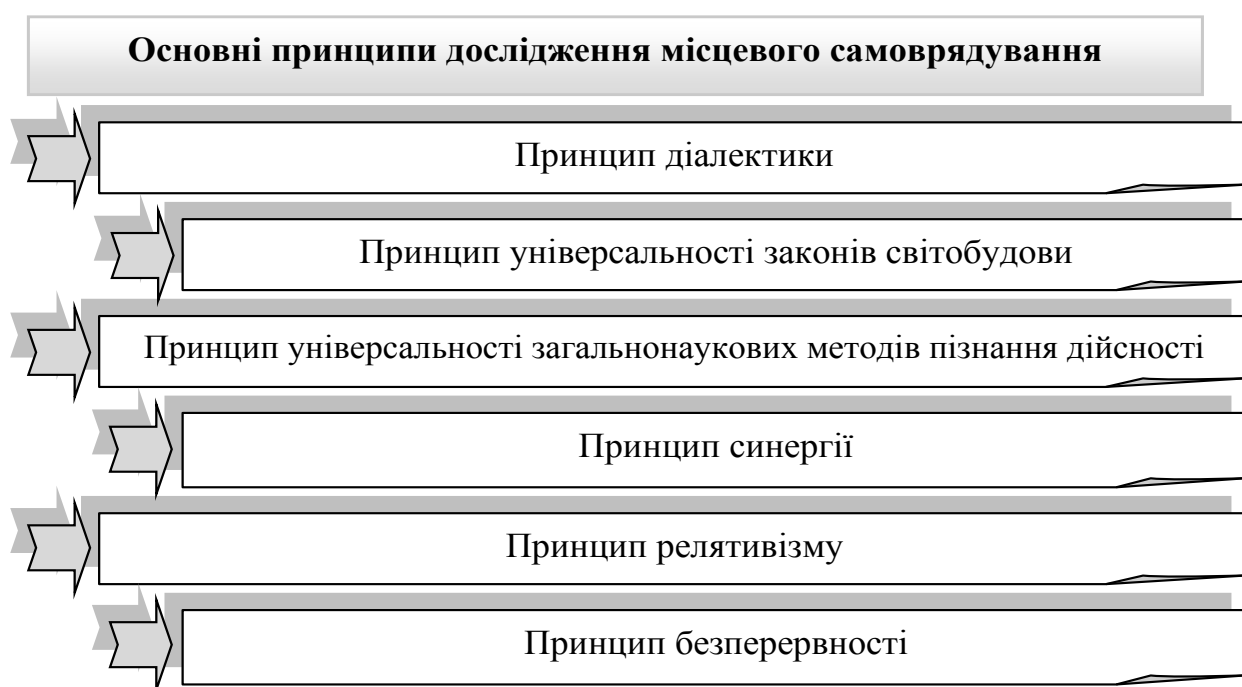

Рисунок 1.6 – Основні принципи дослідження місцевого самоврядування

Для більш детального аналізу розкриємо суть кожного із представлених принципів:

1. Принцип діалектики, що відображає взаємообумовлений та суперечливий розвиток суспільних явищ, які, зокрема, відбувалися й відбуваються в публічній сфері.

2. Принцип універсальності законів світобудови, на основі якого місцеве самоврядування розглядають як соціальний феномен в складній системі загальних закономірностей самоорганізації світобудови. Тобто, даний принцип дає

можливість проаналізувати та дослідити місцеве самоврядування як просту, так і складну дефініцію, а також використати різні методи, прийоми та способи.

3. Принцип універсальності загальнонаукових методів пізнання дійсності. На основі даного принципу виникає можливість застосування різних методів при дослідженні становлення та розвитку місцевого самоврядування.

4. Принцип синергії, за допомогою якого здійснюється оцінка значимості не тільки місцевого самоврядування, але й його складових елементів.

5. Принцип релятивізму, суть якого полягає у постійному вивченню особливостей об'єкта (місцевого самоврядування), необхідності його змін.

6. Принцип безперервності. Даний принцип доповнює попередній і дозволяє сприймати постійні зміни як розвиток та вдосконалення об'єкта (тобто, усього що пов'язане із поняттям місцевого самоврядування) [39].

На основі даних принципів відбуваються певні зміни та перетворення, постійна боротьба та протиріччя між різними станами, з якими пов'язані виникнення, розвиток і функціонування органів публічної влади, зокрема місцевого самоврядування.

Окрім принципів при дослідженні діяльності та розвитку органів місцевого самоврядування не менш важливе значення відіграють методи, класифікація яких подана на рис. 1.7 [37-38].

Пояснимо суть кожного із даних методів:

1. Історичний метод. На основі даного методу дослідження функціонування органів місцевого самоврядування здійснюється комплексно та паралельно з дослідженням особливостей розвитку публічної влади на різних історичних етапах її становлення, враховую всі особливості даних періодів – історичні, культурні, соціальні, політичні, економічні тощо.

2. Системний метод. За допомогою даного методу орган місцевого самоврядування:

- розглядається як цільна система, що, у свою чергу, складається із керованої та керуючої підсистем;

Рисунок 1.7 – Класифікація методів дослідження діяльності та розвитку органів місцевого самоврядування

- здійснює правильне формування кількісного та якісного складу, повноважень та відповідальності керованої та керуючої підсистем;
- проводить правильне оцінювання, планування та прогнозування власної діяльності та діяльності територіальних громад;
- має можливість виявляти сильні та слабкі сторони власної діяльності, які є вкрай важливими для підтримки ефективної діяльності та подальшого розвитку.

3. Функціональний метод, за допомогою якого здійснюється поділ органів місцевого самоврядування за функціональним призначенням, тобто за чітко

визначеними функціями (наприклад, за соціальним, представницьким, виконавчим призначенням).

4. Метод моделювання, за допомогою якого є змога створити ту уявну модель організації роботи будь-якого із органів місцевого самоврядування, яка б відповідала усім критеріям та ситуації при якій можна здійснити вирішення усіх місцевих завдань та проблемних моментів з позитивним результатом.

5. Порівняльний метод, за допомогою якого здійснюється порівняння, проводиться аналогія в процесі дослідження переваг та недоліків, спільних і відмінних особливостей діяльності різних та подібних за своїм статусом органів публічної влади як вітчизняних, так і закордонних.

6. Метод формалізації, який дає можливість встановити зв'язки і взаємозв'язки між елементами об'єкта (органу місцевого самоврядування), акцентуючи увагу на основних його ознаках та властивостях.

7. Метод логічності, який ґрунтується на таких прийомах як аналіз, синтез, індукція і дедукція. За допомогою даного методу можна дати структурну характеристику й прослідкувати послідовність певних етапів становлення та розвитку усіх органів публічного самоврядування, в тому числі і місцевого, з виявленням тих чи інших закономірностей.

8. Міждисциплінарний підхід. Згідно даного підходу процеси становлення та розвитку місцевого самоврядування необхідно розглядати з урахуванням інших суспільних процесів та явищ, які здійснюються в інших сферах, зокрема: історії, юриспруденції, економіці, політиці, соціології, культурі, безпеці тощо.

9. Статистичний метод, основою якого є аналіз кількісних та якісних показників роботи органів місцевого самоврядування і який дозволяє отримати конкретну інформацію про їх сучасний стан, динаміку та певні тенденції розвитку.

10. Соціометричний метод. За допомогою даного методу здійснюється збір та опрацювання необхідної інформації, яка характеризує роботу органів місцевого самоврядування на основі опитування, анкетування тощо.

11. Синергетичний метод, в основі якого закладений закон синергії. Особливо важливим є те, що результат діяльності кожного органу місцевого самоврядування буде напряду залежати від діяльності кожного його працівника. Чим вищий рівень професійності та особистісного розвитку працівників місцевих органів, тим вищий рівень місцевого самоврядування [37-38].

Безумовно, що представлені вище принципи та методи відіграють важливу роль в діяльності будь-якого органу місцевого самоврядування. В даному випадку виокремлення якогось одного принципу чи методу буде не доречним та неправильним. Тому, в процесі дослідження діяльності органів місцевого самоврядування оптимальним буде варіант комплексного та ситуаційного їх застосування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

2.1 Загальна характеристика організаційних особливостей та механізму діяльності публічної організації

Датою заснування досліджуваної Бучацької місцевої ради вважається 21.05.1997 р. На даний час Бучацька міська рада виступає органом місцевого самоврядування Бучацької міської громади, що розміщена на території Чортківського району Тернопільської області. Адміністративним центром є місто Бучач.

До 19.07.2020 р. Бучацька міська рада належала до Бучацького району, а до 11.12.2020 р. була адміністративно-територіальною одиницею Чортківського району.

Загальна територія даної ради складає 531,2 км. кв. Чисельність населення станом на 2020 р. становила 38181 ос.

Юридичною адресою ради є: 48402, країна Україна, район Чортківський, область Тернопільська, місто Бучач, вул. Майдан Волі, будинок № 1 [20].

Дійсний офіційний веб-сайт, на якому відображається та зазначається уся вичерпна й комплексна інформація щодо загальної діяльності Бучацької міської ради, розміщений в мережі Інтернет за наступним посиланням: <https://buchachmiskrada.gov.ua/> [20].

Бучацька міська рада представляє собою виборний представницький орган місцевого самоврядування, який покликаний, перш за все, представляти основні інтереси всієї своєї територіальної громади, а також здійснювати, від її імені та в її інтересах, ряд основних функцій та повноважень щодо місцевого самоврядування, що визначається такими організаційно-правовими документами як: Конституція України; закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4]; закон України «Про статус депутатів місцевих рад» [6]; Європейська хартія

місцевого самоврядування [10]; інші законодавчо-нормативні акти України; власні рішення тощо.

До складу Бучацької міської ради входять 26 депутатів, які обираються членами громади шляхом проведення таємного голосування. Міську раду очолює обраний та затверджений міський голова.

Власне, Бучацька міська рада виступає юридичною особою, яка має у своєму розпорядженні печатку, на якій обов'язково розміщено зображення Державного Герба України та її найменування. Також дана рада має права щодо укладання угод й договорів, але лише в межах своєї компетенції та згідно дотримання чинного законодавства України.

Термін дії повноважень міської ради, яку обрано на чергових місцевих виборах, визначається згідно Конституції України [1]. Проте, повноваження міської ради, яка була обраною на позачергових (повторних чи перших) виборах, закінчуються в день, коли відбувається відкриття першої сесії ради, що обрана на наступних (чергових чи позачергових) виборах тощо.

Зазначений регламент для представників даної місцевої ради виступає обов'язковим для виконання: як усіма депутатами, так і Бучацьким міським головою, всіма представниками виконавчих органів ради та всіма посадовими особами.

Дана міська рада усі необхідні засідання проводить, зазвичай, в сесійній залі ради, що розміщена за її юридичною за адресою або ж, за виникненні такої потреби, може проводитися в іншому місці, яке визначається згідно розпорядження міського голови або за прийнятим рішенням ради.

На будівлі, де здійснює свою діяльність міська рада, а також і її виконавчий комітет, завжди піднімається державний прапор України.

Всі засідання, що проводяться радою ведуться виключно на державній мові – українській. А також, державна мова виступає офіційною мовою щодо спілкування, ведення діловодства та оформлення всієї документації ради, для її виконавчого комітету, усіх її структурних одиниць (відділів) та всіх інших виконавчих органів тощо.

В разі, якщо певний промовець не володіє навиками державної мови, то він має право виступати застосовуючи при цьому іншу мову. В такому випадку, переклад його виступу на офіційну державну мову, в разі такої необхідності, повинен забезпечити апарат ради, згідно таких випадків, що передбачені в законі України «Про засади державної мовної політики» [3] або ж сам промовець [24].

Власне вся діяльність, що проводиться досліджуваною радою базується на беззаперечному дотриманні певного ряду обов'язкових до виконання принципів, перелік яких представлено на рис. 2.1.

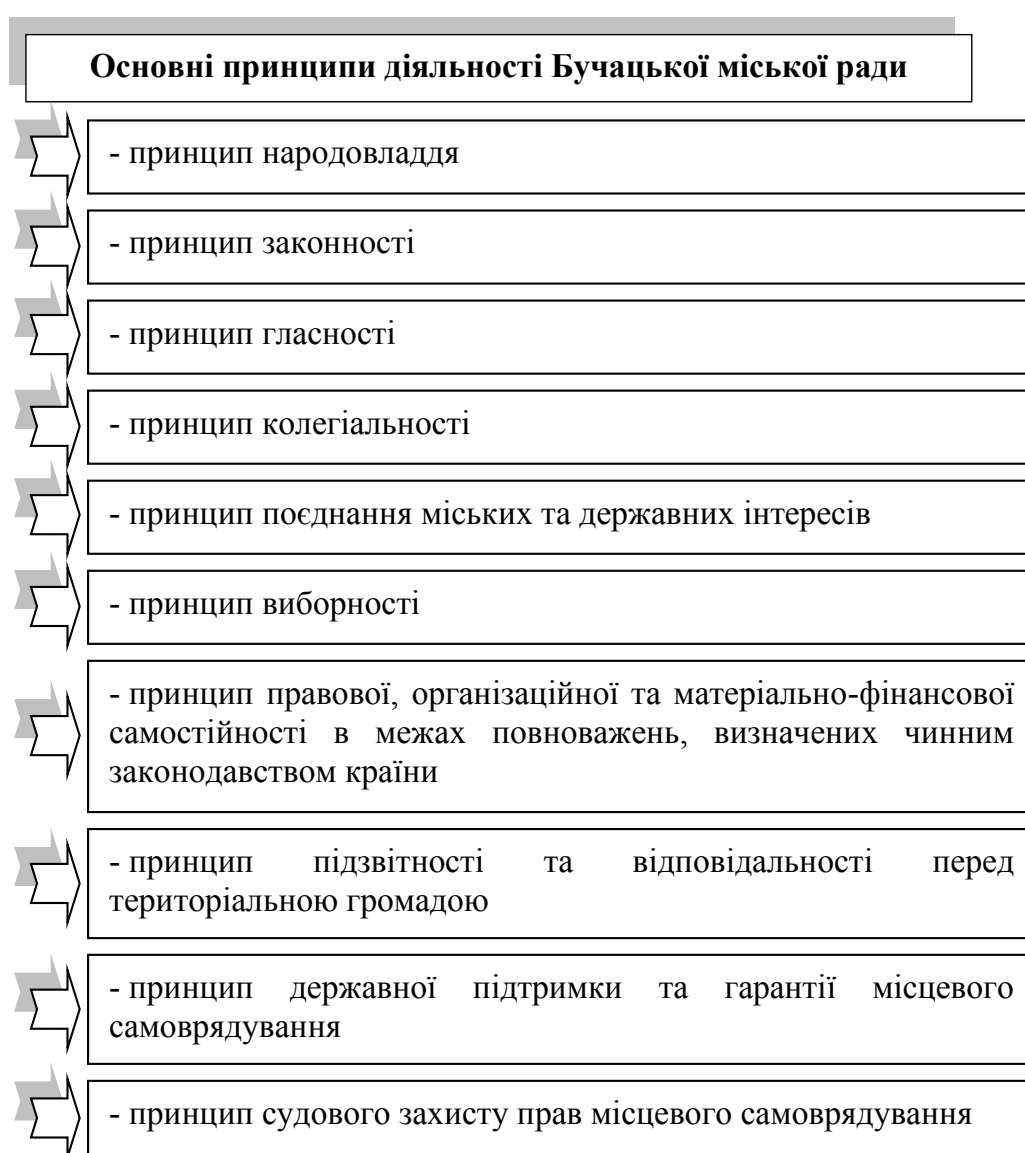

Рисунок 2.1 – Основні принципи, на яких базується діяльність Бучацької міської ради

Примітка: сформовано згідно даних джерела [24]

Загальний вигляд структури Бучацької міської ради [25], згідно представлених даних на її офіційному веб-сайті, відображено на рис. 2.2.

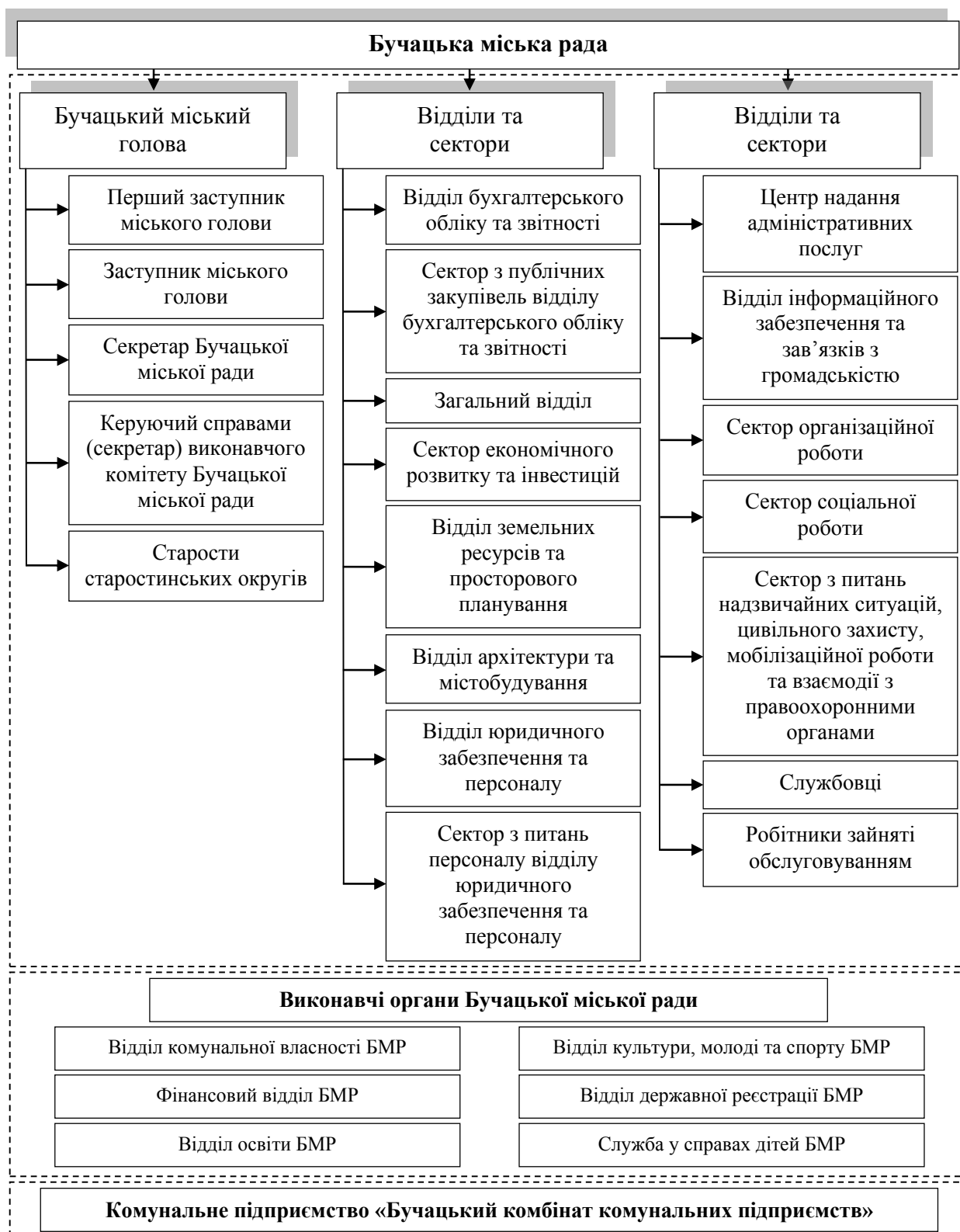

Рисунок 2.2 – Загальний вигляд структури Бучацької міської ради

Примітка: сформовано згідно даних джерела [25]

Крім цього, на сайті даної ради є представлено й склад виконавчого комітету [17] та склад депутатського корпусу [18].

Потрібно також зазначити і те, що стан відкритості та гласності в діяльності даної ради забезпечується за допомогою стабільного функціонування та періодичного наповнення її офіційного веб-сайту, на якому оприлюднюються наступні дані – рис. 2.3.

Рисунок 2.3 – Основна інформація, яка обов'язково розміщується на офіційному веб-сайті Бучацької міської ради

Примітка: сформовано згідно даних джерела [24]

Найважливішим моментом щодо реалізації забезпечення гласності в роботі міської ради є застосування наступного механізму, що проводиться на основі проведення прямої трансляції всіх сесій даної міської ради в режимі онлайн, а

також і використання як аудіо-, так і відеозаписів кожного із пленарних засідань міської ради із використанням певних записуючих систем, а оприлюднення аудіо- та відеозаписів здійснюється на офіційному веб-сайті даної Бучацької міської ради. Також, на офіційному веб-сайті Бучацької міської ради в архіві зберігаються всі відео-трансляції проведених пленарних засідань у відкритому й вільному доступі.

Проте, інколи, згідно рішень міської ради, за такої необхідності, деякі із пленарних засідань також можуть проводитися у вигляді закритих.

Ефективність функціонування веб-сайту Бучацької міської ради покликана, перш за все, забезпечувати наступні можливості – рис. 2.4.

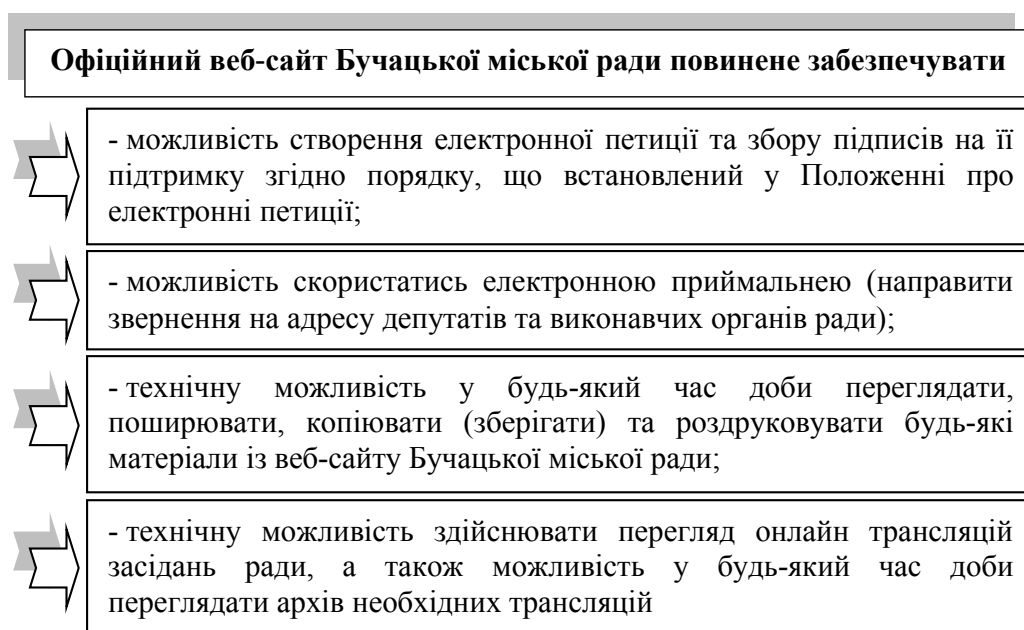

Рисунок 2.4 – Основні можливості, які повинен забезпечувати офіційний веб-сайт Бучацької міської ради

Примітка: сформовано згідно даних джерела [24]

Отже, забезпечення механізму гласності щодо роботи даної міської ради повинно забезпечуватися на основі проведення відкритості пленарних засідань ради, а також і засідань постійних комісій та виконавчого комітету із беззаперечним забезпеченням права кожного учасника, в тому числі і представників засобів масової інформації, які повинні бути присутніми на них,

поширенням відкритої, прозорої та достовірної інформації про її діяльність у засобах масової інформації, проведенням аудіо- та відеозйомки пленарних засідань, публікаціями необхідних матеріалів на офіційному веб-сайті міської ради та наявних інформаційних стендах тощо [24].

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану публічної організації

Оцінка фінансово-економічної частини, що стосується діяльності будь-якої організації або установи виступає одним із досить важливих етапів дослідження. Адже, отримані, завдяки здійсненню таких дій, результати дозволять сформулювати ряд висновків щодо наявної реальної картини її загального стану, а також сприятимуть формуванню ряду необхідних положень, що будуть направлені на виправлення визначених та встановлених недоліків (негативних моментів або негативних факторів) та пропонуванні чітко направлених напрямів щодо вдосконалення отриманої ситуації тощо.

Що ж стосується проведення дослідження щодо змін стану фінансово-економічної картини діяльності даної Буцацької міської ради, то, насамперед, тут слід проаналізувати зміни, що відбулися із такими важливими фінансовими показниками як доходи місцевого бюджету протягом 2021-2023 років, відповідно (Додатки А-В) [13-15] – табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Узагальнюючі показники доходів місцевого бюджету Буцацької міської ради за 2021-2023 роки, грн.

№ з/п	Назва показника	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	Загальний фонд	277767200	302522900	200148376
2	Спеціальний фонд	5814672	4048020	4188000
2.1	у т. ч. бюджет розвитку	1800000	1510000	850000
3	Разом доходи	283581872	306570920	204336376

На рис. 2.5 відображено динаміку результатів основних фінансових показників щодо складу доходів місцевого бюджету Буцацької міської ради за 2021-2023 роки.

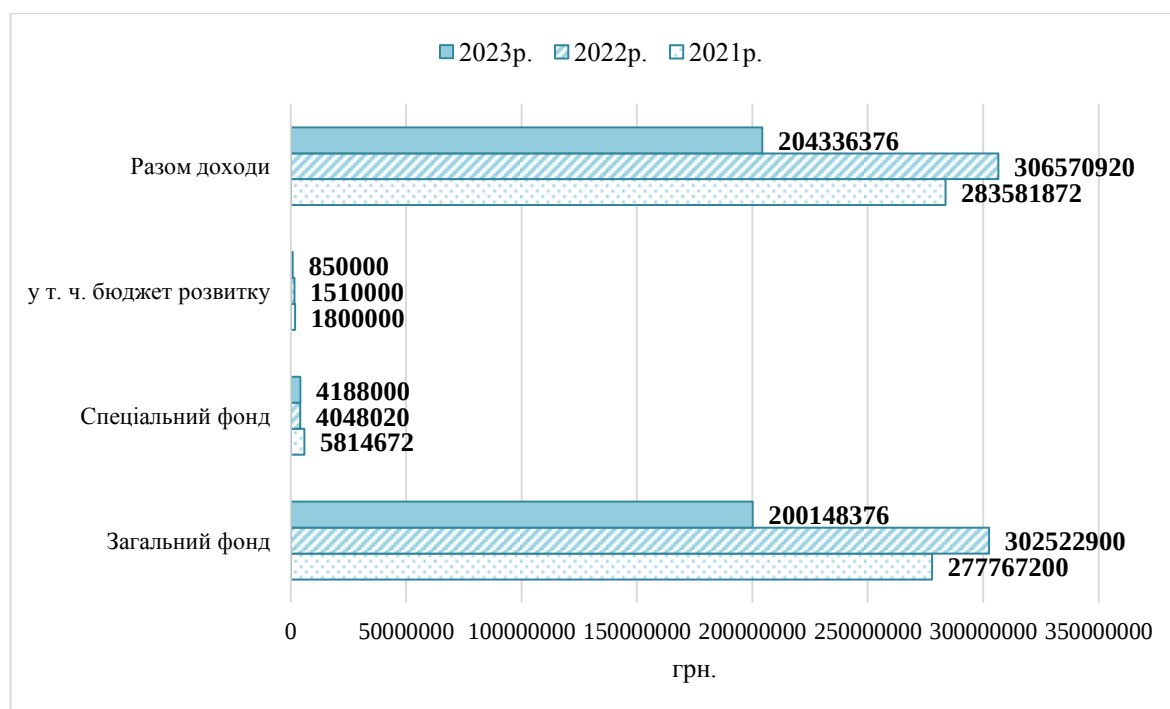

Рисунок 2.5 – Динаміка результатів основних фінансових показників щодо складу доходів місцевого бюджету Бучацької міської ради за 2021-2023 роки, грн.

Примітка: сформовано самостійно згідно даних джерел [13-15]

Досліджені та проаналізовані результати показника, що стосуються загального значення доходів міського бюджету відображають дещо спадну тенденцію їх зміни протягом 2023 р., а саме: за 2021 р. – даний результат складав в сумі 283581872 грн.; за 2022 р. – зі значенням даного показника відбулася позитивна тенденція росту на 22989048 грн. (8,11 %) порівняно із результатом показника за 2021 р., та в підсумку він становив 306570920 грн.; за 2023 р. – навпаки, результат цього показника дорівнював 204336376 грн., що свідчить про його скорочення в порівнянні із значенням його минулорічного показника, тобто на -102234544 грн. (-33,35 %) відповідно.

Отже, можна з упевненістю зазначити, що позитивна тенденція зміни із представленими результатами загального показника доходів міського бюджету відбулася протягом 2022 р.

Аналогічною також є і ситуація, що стосується результатів основних складових цього загального показника, а саме:

1) зміни результатів показника загального фонду мають наступну динаміку, тобто: за 2021 р. – даний показник склав 277767200 грн.; за 2022 р. – результат цього показника був на рівні 302522900 грн., що є на 24755700 грн. або на 8,91 % більше, ніж його значення за 2021 р.; за 2023 р. – значення цього показника становило 200148376 грн., що відображало деяку спадну тенденцію змін – на -102374524 грн. (-33,84 %) менше, відносно результату цього ж показника за минулий період;

2) зміни результатів показника спеціального фонду характеризуються наступною динамікою, тобто: за 2021 р. – даний показник склав 5814672 грн.; за 2022 р. – результат цього показника дорівнював 4048020 грн., що є на -1766652 грн. або на -30,38 % менше, аніж його значення за 2021 р.; за 2023 р. – значення цього показника становило 4188000 грн., що відображало деяку зростаючу тенденцію змін – на 139980 грн. (3,46 %) більше, порівняно із результатом цього показника за минулий рік;

3) зміни результатів показника бюджету розвитку відображають наступні тенденції змін, тобто: за 2021 р. – даний показник склав 1800000 грн.; за 2022 р. – результат цього показника становив 1510000 грн., що є на -290000 грн. або ж на -16,11 % менше за його значення 2021 р.; за 2023 р. – значення цього показника становило 850000 грн., що також відображає спадну динаміку результату (-660000 грн. або -43,71 %) відносно результату цього ж показника за 2022 р. відповідно.

Крім цього, також потрібно зазначити і про структурні зміни, що відбувалися із доходами протягом 2023 р. [15] – рис. 2.6. Так, найбільшу частку в структурі загального показника доходів місцевого бюджету (204336376 грн.) складає показник податкових надходжень із розміром суми 123188900 грн. (60,29 %), на другому місці знаходиться показник офіційних трансфертів із результатом 73527476 грн. (35,98 %), на третьому місці розміщується показник неподаткових надходжень із результатом 6770000 грн. (3,31 %), і на останньому, четвертому місці розташувався показник доходів від операцій із капіталом із значенням 850000 грн. (0,42 %).

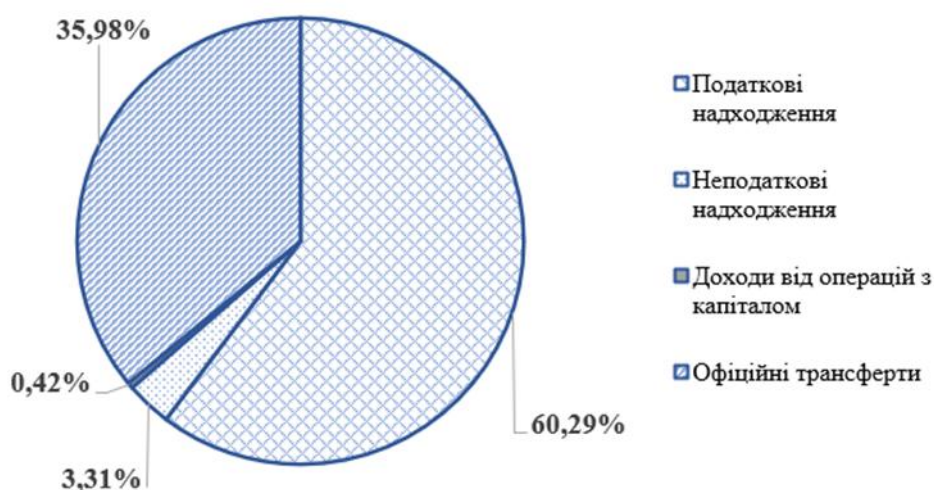

Рисунок 2.6 – Структура доходів місцевого бюджету
Буцацької міської ради протягом 2023 року, %

Примітка: сформовано самостійно згідно даних джерела [15]

Не менш важливим етапом даного дослідження виступає й проведення аналізу щодо зміни результатів показників, які стосуються розподілу витрат міського бюджету на виконання та реалізацію місцевих та/або регіональних програм протягом 2021-2023 років (Додатки А-В) [13-15], відповідно (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Результати показників щодо витрат місцевого бюджету
Буцацької міської ради за 2021-2023 роки, грн.

№ з/п	Назва показника	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	Загальна сума витрат	283581872	306570920	204336376

Проаналізовані результати загального показника витрат відображають різноманітні тенденції їх змін (як зростаючу, так і спадну) протягом 2021-2023 років, а саме: за 2021 р. – даний результат склав 283581872 грн.; за 2022 р. – значення даного показника мало позитивну тенденцію росту – відбулося його збільшення на 22989048 грн. або на 8,11 % порівняно із результатом показника за 2021 р., та в підсумку він становив 306570920 грн.; за 2023 р. – результат цього показника дорівнював 204336376 грн., що свідчить про його зменшення в

порівнянні зі значенням його показника за 2022 р., тобто менше на -102234544 грн. (-33,35 %).

На рис. 2.7 відображено динаміку результатів загального показника витрат місцевого бюджету Бучацької міської ради протягом 2021-2023 років.

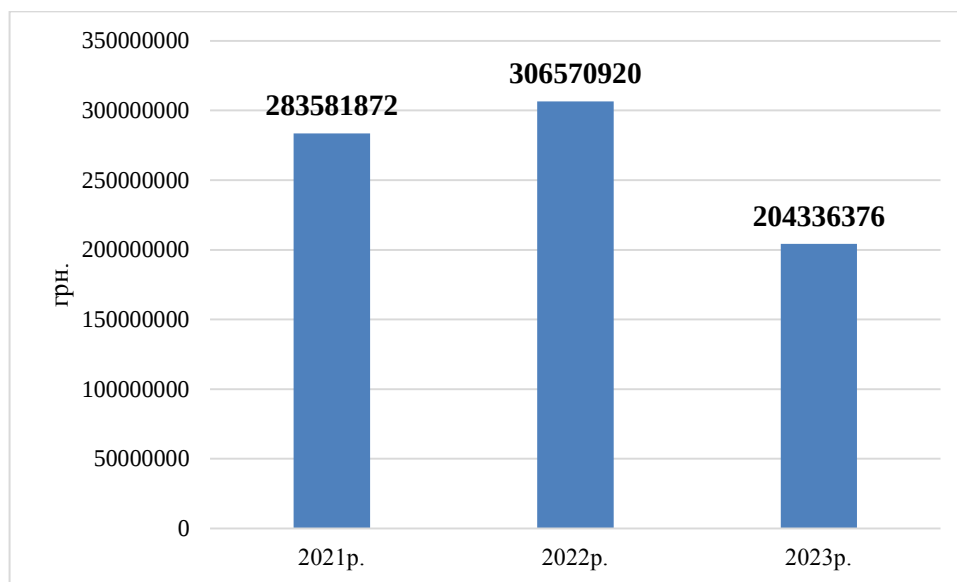

Рисунок 2.7 – Динаміка результатів загального показника витрат місцевого бюджету Бучацької міської ради за 2021-2023 роки, грн.

Примітка: сформовано самостійно згідно даних джерел [13-15]

В загальному варто відмітити та підсумувати те, що зазначені проаналізовані зміни (2021-2023 роки), що стосувалися оцінки стану дохідної та витратної частин місцевого бюджету Бучацької міської ради щодо формування й реалізації різноманітних важливих та необхідних місцевих та/або регіональних програм в цілому є позитивними.

Протягом 2022 р. динаміка даних показників має позитивну тенденцію до зростання їх результатів, а, от вже за 2023 р. проглядається дещо спадна тенденція їх змін у порівнянні із даними за 2022 р.

Проте, все ж дані показники відображають досить високі власні результати. Варто також і зазначити те, що наявність такої ситуації пояснюється існуючою фінансово-економічною кризою, що виникла у зв'язку із тривалим військовим станом в країні.

2.3 Оцінка соціально-економічного стану й розвитку публічної організації

Дослідження та аналізування змін, що відбувалися із соціально-економічним станом й рівнем розвитку даної Бучацької міської ради також є доволі значущим етапом. Адже, за будь-яких часів, чи то звичайного життя, чи то наявності найрізноманітніших криз та кризових явищ і навіть наявності війни в країні, соціальний розвиток громади та забезпечення й підтримка необхідного рівня її життя є досить актуальним питанням та завданням, а подекуди й головною стратегією дій щодо як окремих громадян, так і суспільства загалом. І це зрозуміло, адже, саме завдяки підтримці людей відбуватиметься й підтримка всієї економічної системи країни та її окремих складових тощо.

Власне забезпечення та подальша підтримка соціального-економічного стану та уможливлення подальшого розвитку даної громади відбувається та реалізовується на основі сформованого плану щодо соціально-економічного розвитку Бучацької територіальної громади [21-23], основні положення та зміст якого відображається, в спеціально затвердженій Бучацькою міською радою, «Програмі соціально-економічного та культурного розвитку Бучацької міської територіальної громади» [21-23], яка, в свою чергу, оновлюється, вдосконалюється та приймається до затвердження щорічно.

Щорічний оновлений проєкт щодо змісту «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Бучацької міської територіальної громади» розробляється у відповідності до вимог, що вказані в законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [2]. Основна концепція такої програми формується на основі отриманих результатах від проведеного аналізу щодо стану соціально-економічної ситуації в громаді та країні в цілому, що мала місце в минулих періодах (роках), а також включає й прогнозовані майбутні можливі результати, які враховують альтернативність та ймовірність стану розвитку галузей господарства, які знаходяться на території даної територіальної громади та можливий (позитивний та негативний) вплив як зовнішніх, так і внутрішніх

бізнес-факторів середовища тощо. В даній програмі визначаються головна мета та основні цілі, а також і пріоритети щодо напрямів соціально-економічного розвитку громади на кожен наступний майбутній період (рік). Крім цього, сюди зазначається й інформація щодо комплексу заходів для здійснення виконавчими органами міської ради. Також в розробку програми вносяться пропозиції, що надаються працівниками основних відділів та інших допоміжних структурних підрозділів даної міської ради, у вигляді інформації від звернень громадян, від суб'єктів господарювання, від депутатів міської ради, враховуються результати статистично-економічних даних про розвиток Буцацької міської ради за попередні періоди (роки).

Зокрема, в програмі на 2023 було зазначено та обґрунтовано ряд визначених важливих пріоритетних напрямів та завдань щодо здійснення економічного й соціального розвитку даної територіальної громади, зазначено перелік програм, реалізація яких відбуватиметься протягом 2023-2025 років, та які відображають основні наміри таких учасників як: структурні підрозділи Буцацької міської ради; територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади; підприємства ; організації; господарства громади тощо. Структура даної програми складається із двох основних частин – цільових довгострокових програм та річних програм.

Отож, для формування та реалізації особливостей «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Буцацької міської територіальної громади на 2023 рік» було визначено найважливіші її пріоритети у відповідності до отриманих та проаналізованих результатів й основних тенденцій щодо розвитку, які відбувалися в 2022 р., а також було враховано наявні проблеми та можливі очікування й вплив факторів.

На рис. 2.8 представлено ряд основних пріоритетних напрямків щодо забезпечення соціально-економічного та культурного розвитку Буцацької міської територіальної громади на поточний період, які є також актуальними і як для її сьогодення, так і для її майбутнього.

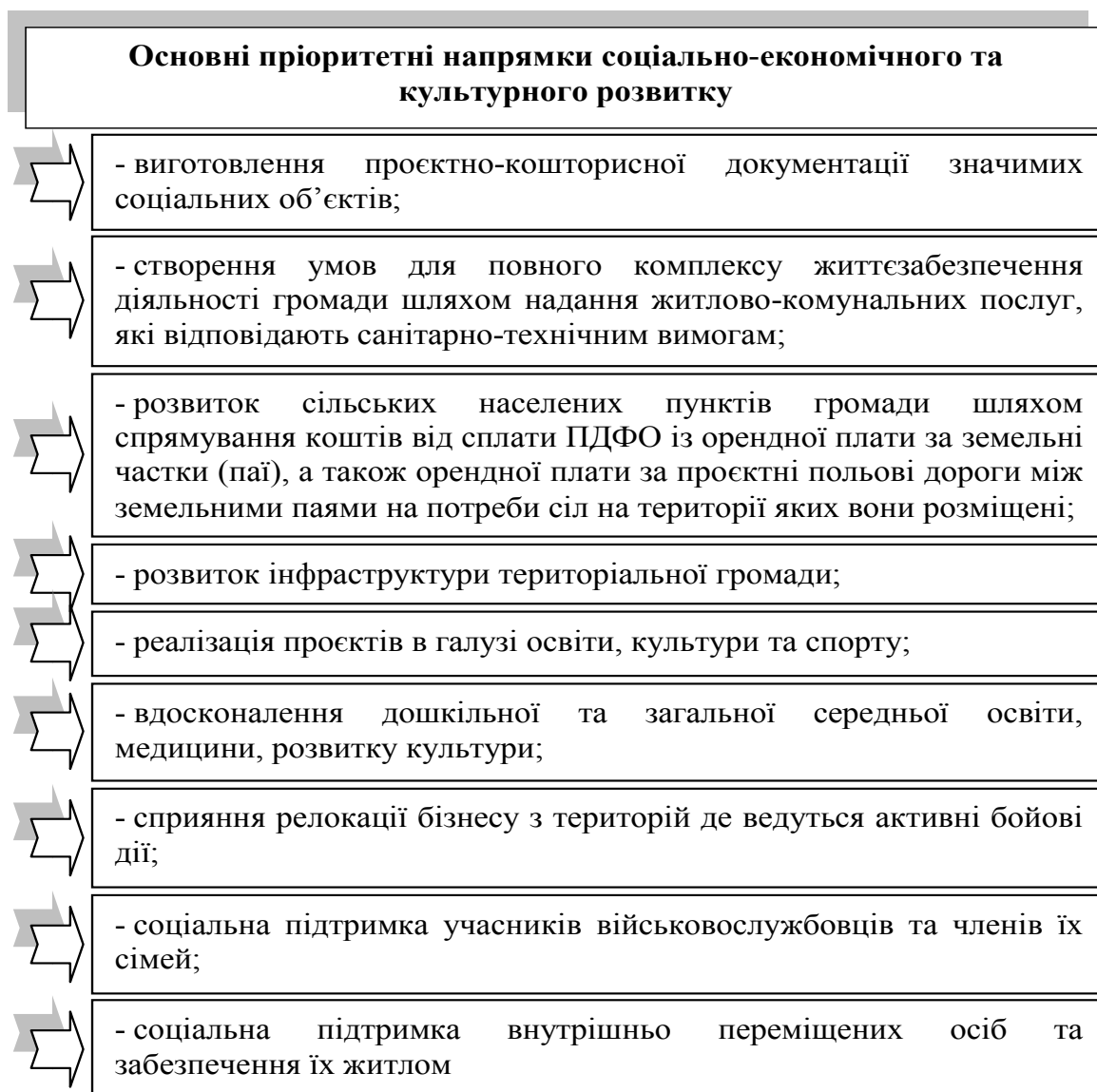

Рисунок 2.8 – Основні пріоритетні напрямки соціально-економічного та культурного розвитку Буцацької міської територіальної громади

Примітка: сформовано згідно даних джерела [23]

Надзвичайно важливим та актуальним на даний час в програмі виступає саме напрямок соціального захисту [23] (рис. 2.9). Так як і в 2023 р., так і протягом 2024 р. дана міська рада в сфері соціального захисту продовжуватиме свою співпрацю із представниками: управлінням праці й соціального захисту населення; комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Буцацької міської ради»; трудових колективів; неурядових громадських організацій; релігійних громад тощо. І все для того, що забезпечити виконання та реалізацію для досягнення основної мети – ефективного надання необхідної соціальної

підтримки для всіх жителів громади, яким вона необхідна та які її дуже потребують.

Рисунок 2.9 – Основні положення щодо напрямку соціального захисту в програмі розвитку Бучацької міської територіальної громади

Примітка: сформовано згідно даних джерела [23]

Ефективна та правильна реалізація всіх, зазначених в програмі, напрямків та завдань, дозволить отримати та забезпечить зберегти певну позитивну тенденцію зміни щодо стану як соціально-економічного, так і культурного розвитку Бучацької міської територіальної громади на протязі всього поточного періоду.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

3.1 Формування стратегічно-орієнтованої концепції щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності публічної організації

Дата 24.02.2022 р. поділила, в прямому значенні цього слова, життя країни та її громадян на «до» та «після», адже, сам початок повномасштабної війни став переломним моментом для життя та розвитку всієї держави в цілому.

Саме війна посприяла формування кардинально нових реалій для всіх територіальних громад, а також створила значні та нові виклики, як негативного, так і позитивного характеру, для представників органів місцевого самоврядування, які необхідно було вирішувати в дуже швидких часових межах. Адже, найпершим та найголовнішим завданням, що виникло та постало перед ними – було всіма можливими способами забезпечити:

- по-перше, підтримку щодо життєдіяльності всієї громади;
- по-друге, забезпечити ефективність діяльності бізнесу й заодно зберегти робочі місця та отримання доходів.

Тобто потрібно було підтримати подальшу діяльність всієї громади та її жителів як одного із напрямів збереження власне економічного рівня в країні за таких важких умов життя сьогодення.

За наявних умов, основне завдання для здійснення щоденної діяльності громад повинно полягати у вирішенні існуючих проблем, що виникають, насамперед, тих, які пов'язані із поточною підтримкою нормального рівня функціонування й життєздатності громади, що вимагає застосування можливостей мобілізації всіх зусиль жителів громад із здійсненням переорієнтації їх роботи в напрямку забезпечення максимальної активізації місцевого економічного й соціального розвитку тощо.

Адже, забезпеченість та підтримка місцевого економічного розвитку виступає доволі вагомим процесом щодо взаємодії та синергії завдань та дій органів місцевого самоврядування, учасників бізнес-спільноти, різноманітних інституцій громадянського суспільства разом із інституційними партнерами, а також й активних мешканців громади. Також даний процес сприяє досягненню основної мети щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку як громади в цілому, так і забезпечення підвищення рівня якості життя її кожного мешканців зокрема.

Зрозуміло, що напрямок, направлений на забезпечення й підтримання якісного рівня місцевого економічного розвитку та всієї економічної діяльності загалом має на меті провадити найважливішу ключову діяльність громади, найважливіші завдання якої представлені на рис. 3.1.

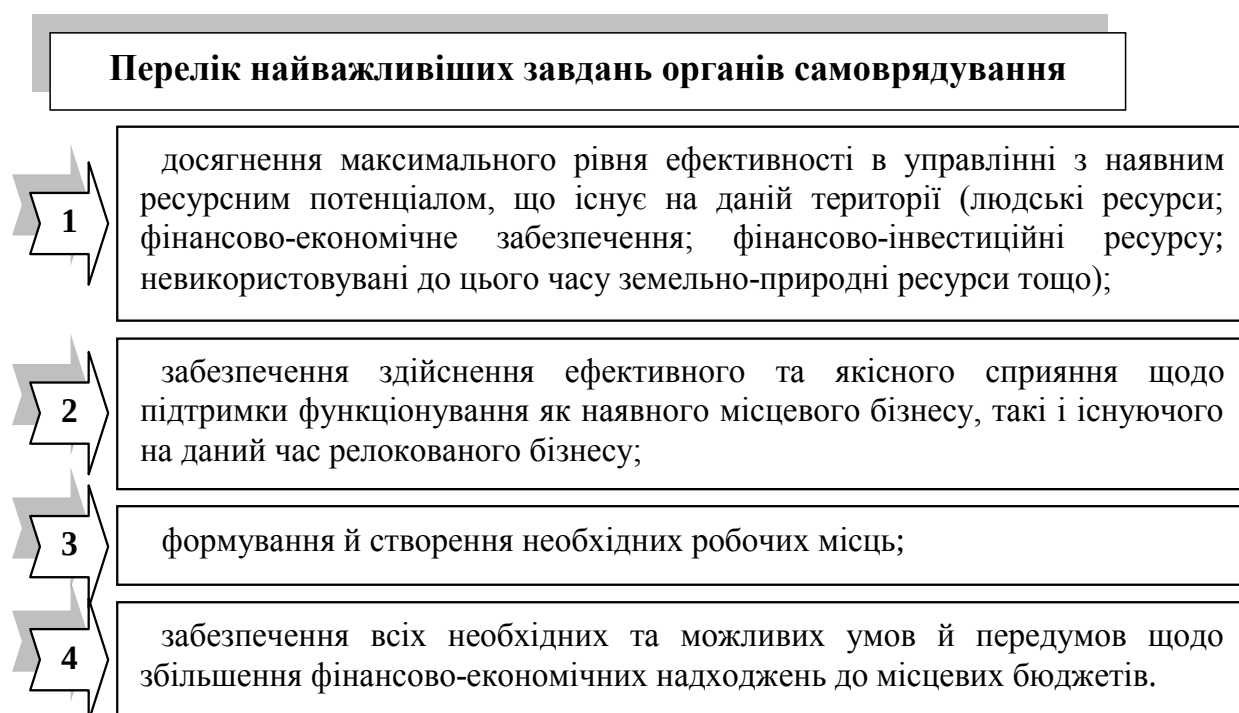

Рисунок 3.1 – Перелік найважливіших завдань органів самоврядування з метою забезпечення й підтримання якісного рівня місцевого економічного розвитку

Примітка: сформовано самостійно на основі опрацювання практичних джерел

Наявність сучасних кризових умов середовища у зв'язку із війною в країні, призвела до виникнення необхідності формування та присутності нових учасників

щодо забезпечення процесу місцевого економічного та соціального розвитку в громаді – це, насамперед, внутрішньо переміщені особи або ВПО, а також нового виду бізнесу – релокованого бізнесу, що, у свою чергу спричинили формування й появу нового типу взаємодії й комунікаційної мережі між усіма учасниками таких процесів.

А тому, із врахуванням вищесказаного, першочерговими завданнями, які повинні бути реалізовані органами місцевого самоврядування в умовах війни в країні представлені на рис. 3.2.

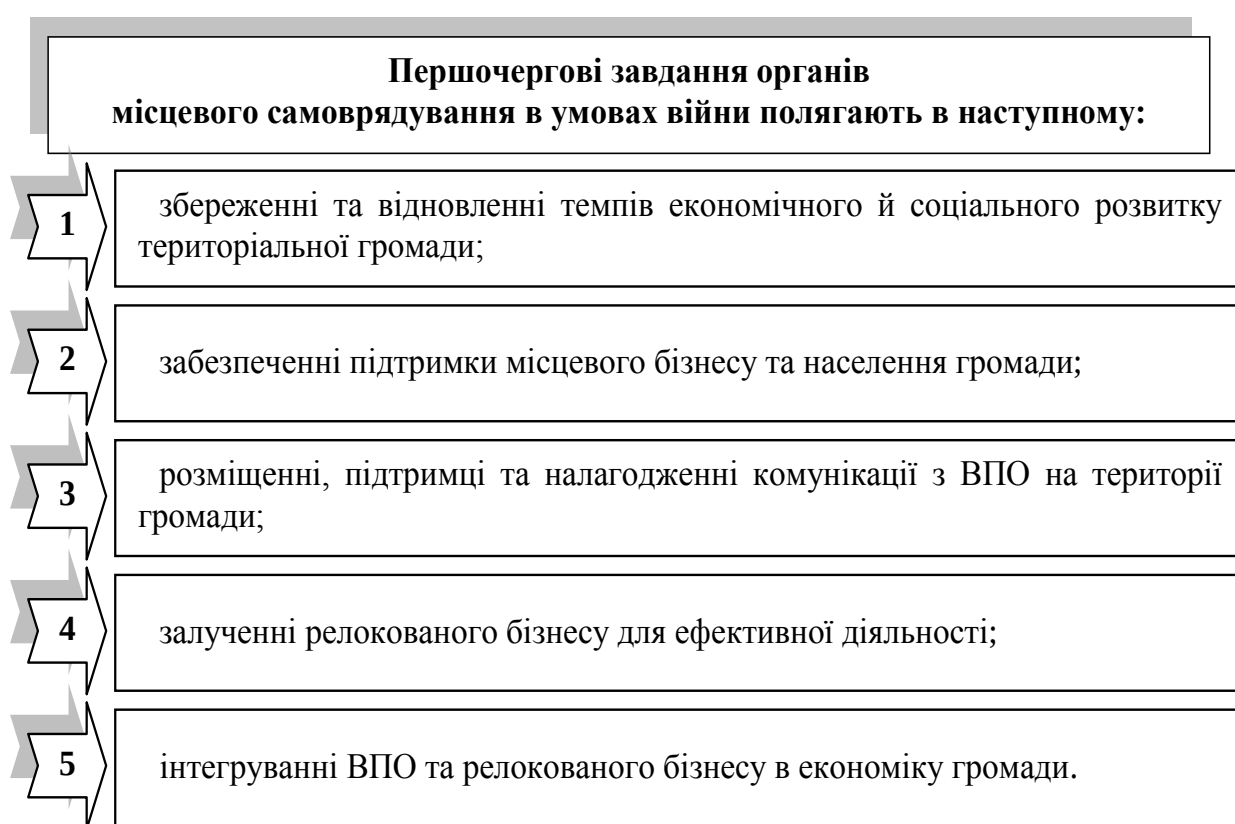

Рисунок 3.2 – Пропоновані першочергові завдання органів місцевого самоврядування в умовах війни

Примітка: сформовано самостійно на основі опрацювання практичних джерел

Відомо, що ефективність місцевого економічного та соціального розвитку не може ґрунтуватись тільки виключно на ситуаційному підході, прийнятті та реалізації певних організаційно-управлінських рішень. Тут необхідно застосовувати вже певну та окрему складову щодо загальної системи

стратегічного планування забезпечення та підтримки розвитку громади – обґрунтовану стратегічно-орієнтовану концепцію із зазначенням та описом конкретних напрямів.

На рис. 3.3 представлено стратегічно-орієнтовану концепцію щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності Бучацької міської ради.

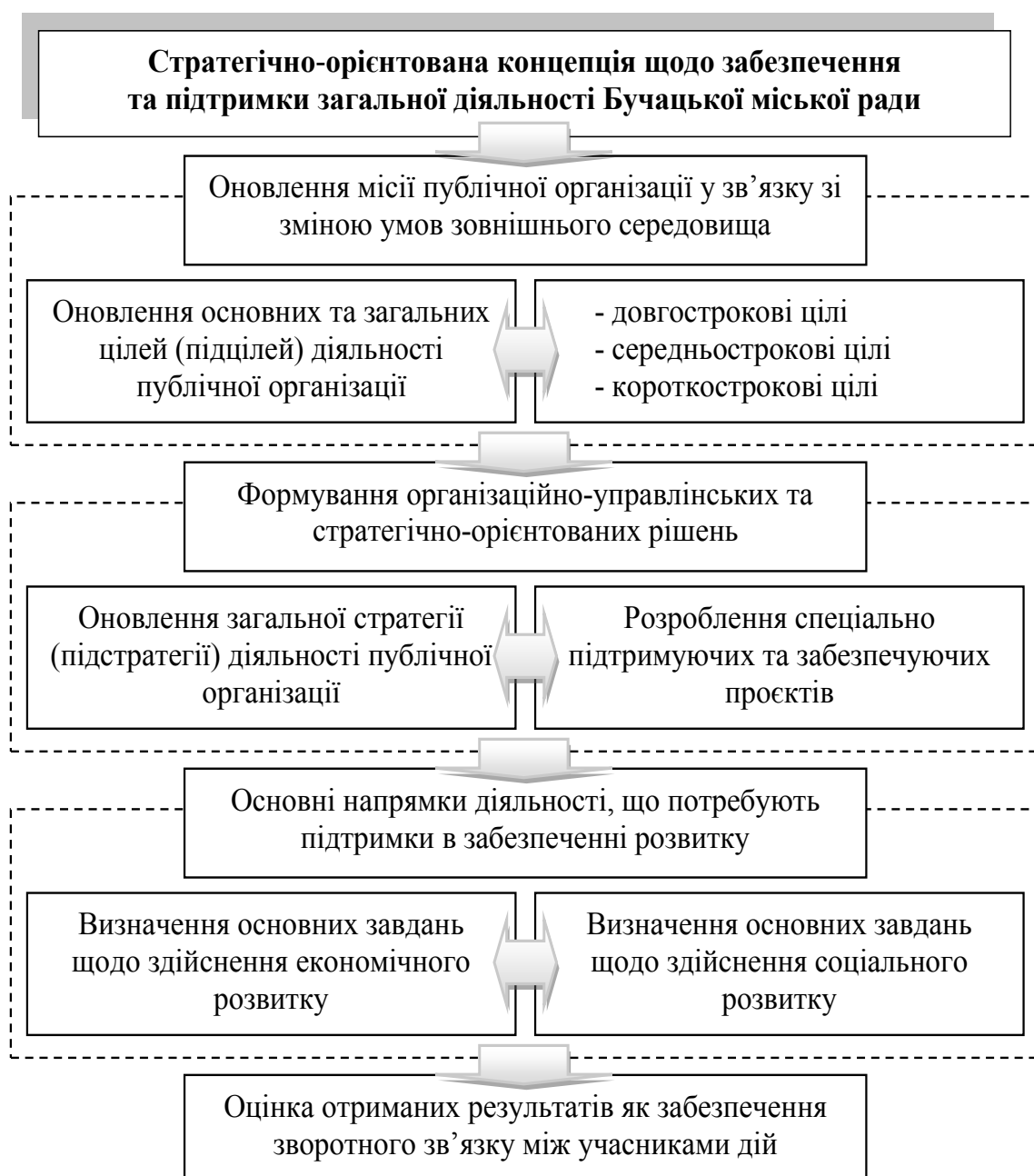

Рисунок 3.3 – Пропонована стратегічно-орієнтована концепція щодо забезпечення та підтримки загальної діяльності Бучацької міської ради

Примітка: сформовано самостійно

Враховуючи наявну сьогоднішню ситуацію, основна мета діяльності представників органів місцевого самоврядування повинна бути направлена, передусім, на відновлення рівня місцевої економіки, а також на забезпечення сприяння здійсненню плавного переходу від процесів екстрених реагувань до формування, реалізації й досягнення конкретних визначених стратегічно-орієнтованих цілей щодо соціально-економічного розвитку громади, зокрема, за допомогою впровадження та успішного застосування комплексу антикризових інструментів щодо забезпечення місцевого економічного та соціального розвитку. В даному випадку ставиться акцент на економічному та соціальному аспектах щодо забезпечення загального розвитку громади. Адже, відомо, що від спроможності громади значно залежить й рівень формування загальної спроможності всієї країни. Тому, це й справді досить важливе завдання на даний час. Саме завдяки сформованості якісного рівня спроможності в громаді буде не тільки формуватися, але й створюватися основний капітал (мобілізація фінансово-економічних ресурсів), який, у свою чергу, зможе наповнювати власне економіку країни, а, отже, й зможе згенерувати значні додаткові фінансові надходження й до складу оборонного бюджету держави тощо.

Також, основним завданням, яке повинно відображатися в даній концепції повинно бути формування ефективного механізму щодо забезпечення сприятливих передумов для залучення інвестиційно-економічних ресурсів для підтримки нормального рівня функціонування галузей економіки, а також: значна підтримка бізнесу та суб'єктів господарювання; створення, за можливості, нових облаштованих робочих місць; дотримання норм та принципів законодавства про працю; вдосконалення рівня якості щодо надання необхідних видів соціальних послуг громадянам та ін.

Концепція соціального-економічного розвитку Бучацької міської ради повинна бути направлена на збереження, підтримку та забезпечення стабілізації досягнутого рівня фінансово-економічного зростання, а також на ефективне управління та підтримку збалансованості між усіма сферами життєдіяльності громади в цілому та підтримку належного рівня життя всіх громадян.

3.2 Розробка прогнозованої моделі економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів

Відомо, що одним із найактуальніших та найважливішим моментів, що сприятиме ефективності становлення та забезпеченості постійного розвитку власне як окремої публічної організації зокрема, так і всієї територіальної громади в комплексі, виступає завдання щодо формування й створення якісного її майбутнього, що полягатиме в наданні рівнодоступного та відкритого доступу до всіх необхідних послуг, забезпеченню високо-якісними умовами життя, а також і підтримкою умов комфортності та безпечності проживання враховуючи наявний в державі воєнний стан. Враховуючи все це, важливим етапом прогнозування економічного розвитку виступає необхідність запровадження ефективного механізму щодо здійснення стратегічного планування як на рівні організації, так і на рівні громади. Власне запровадження такого підходу щодо формування стратегічного розвитку виступатиме головним та доволі вагомим й необхідним на даний час кроком щодо забезпечення розвитку громади в цілому. Даний стратегічний план-прогноз повинен включати й містити в собі всі найнеобхідніші напрямки діяльності з точки зору їх нагальних цілей та основних завдань, які можна та необхідно досягати за певний визначений проміжок часу (як на коротко, так і на середньо- та довгострокову перспективу тощо). Виконання та успішна реалізація цих напрямів буде певного роду фундаментом для забезпечення та підтримки подальшого розвитку громади.

Доцільно зауважити, що повномасштабне вторгнення росії, все ж не змогло значно відкинути важливість щодо подальшого проведення певних дій для забезпечення місцевого економічного розвитку. Дана ситуація, свого роду, лише дещо відкоригувала основні пріоритети та допоміжні цілі для проведення розвитку територіальних громад у країні, змусивши включити в такий стратегічний комплекс завдань ще ряд завдань, що стосуються забезпечення безпеки та різноманітних безпекових дій.

Крім цього, кардинально новими для громади стали саме виклики, що полягали в пошуку правильно сформованих організаційно-управлінських рішень

щодо здійснення процесу релокації бізнесу, а також і проведення переорієнтаційних дій місцевої економіки, передусім, для забезпечення військових цілей та потреб в громадах, що розміщені на прифронтових територіях, розміщення ВПО та забезпечення нормальних умов життя та діяльності в тиллових громадах, а також забезпечення захисту задля збереження життя громадян, цивільної та виробничої інфраструктури, споруд, будівель тощо.

Також, варто наголосити і на тому, що наданий час значно зросла роль таких найважливіших із факторів як «безпека» та «безпековість», що стало основною причиною значної зміни основних інтересів для стейкхолдерів місцевого економічного розвитку – рис. 3.4.

Рисунок 3.4 – Особливості інтересів для стейкхолдерів місцевого економічного розвитку (*початок*)

Примітка: сформовано на основі даних джерела [39]

***Внутрішньо переміщені особи
(ВПО)***

В умовах війни: налагодження життєдіяльності, стабілізація рівня доходів та витрат, психологічно-моральна адаптація та пристосування
Після війни: остаточне вирішення питання місця проживання (залишитися в громаді чи повертатися додому), покращення умов життєдіяльності

Місцевий бізнес

В умовах війни: збереження функціонування, підтримка беззбиткової діяльності
Після війни: отримання прибутку, розширення виробництва та надання послуг

Релокований бізнес

В умовах війни: збереження активів, відновлення діяльності
Після війни: остаточне вирішення питання про місце розташування виробництва (залишитися в громаді, повертатися додому чи повернення на попереднє місце зі збереженням нової локації), отримання прибутку, розширення виробництва та надання послуг

Регіональна влада

В умовах війни: збереження життєдіяльності регіону та підтримка територіальних громад, інтеграція ВПО та релокованого бізнесу
Після війни: рівномірний розвиток територій регіону, збереження ВПО та релокованого бізнесу як основного активу регіону

Інституційні партнери

В умовах війни: сприяння місцевому економічному та соціальному розвитку, підтримка ОМС у вирішенні нагальних проблем, спричинених війною
Після війни: сприяння місцевому економічному та соціальному розвитку

Рисунок 3.4 – Особливості інтересів для стейкхолдерів
місцевого економічного розвитку (*кінець*)

Примітка: сформовано на основі даних джерела [39]

Враховуючи основні інтереси стейкхолдерів місцевого економічного розвитку, на рис. 3.5 відображено пропоновані напрями їх взаємодії.

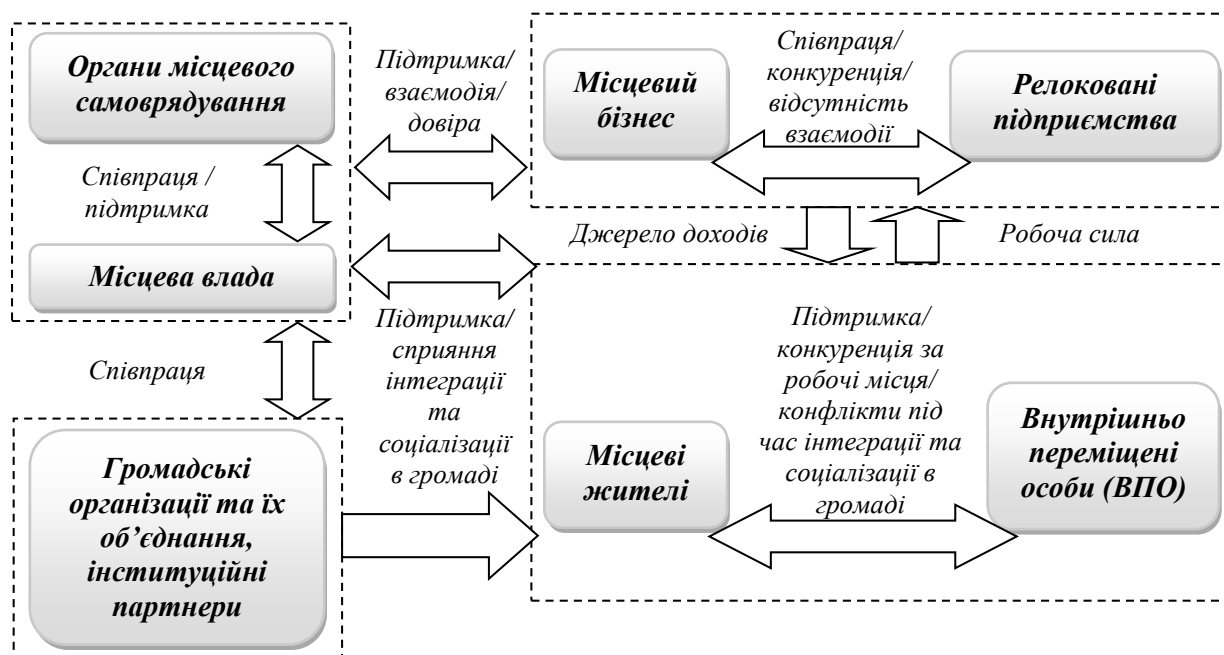

Рисунок 3.5 – Особливості пропонованих напрямків взаємодії між стейкхолдерами економічного розвитку територіальних громад

Примітка: сформовано на основі даних джерела [39]

Запропонований алгоритм взаємодії між стейкхолдерами варто розглядати та тлумачити як певну комплексну практично-організаційну реалізацію обраних інструментів у їх взаємовпливі, що надасть змогу створити певні умови, а також і бізнес-умови, що необхідні для здійснення підтримки та розвитку всієї місцевої економіки, тобто:

- 1) сприятиме створенню та заповненню нових робочих місць;
- 2) сприятиме та надасть змогу в створенні та відновленні нового та вже існуючого бізнесу, підприємств;
- 3) допоможе в реалізації підприємницьких бізнес-ініціатив як від самих мешканців, так і від ВПО;
- 4) сприятиме зміцненню та розширенню наявних підприємств та розвитку бізнесу;
- 5) сприятиме створенню кардинально нових бізнес-можливостей для підприємців та суб'єктів господарювання;
- 6) покращить умови та якість життя населення громади в цілому.

Представлені та описані етапи сприятимуть формуванню додаткових доходів для громади на перспективу. Адже, від ефективності та точності від такої правильно організованої комунікаційної взаємодії в підсумку залежатиме отриманий фінансовий результат, який, як наслідок, і буде відображати якісний рівень економічного розвитку громади тощо.

Наступним етапом варто відобразити прогнозну модель щодо отримання позитивного фінансового результату на перспективу. Для цього потрібно скористатися даними на основі фінансово-статистичної звітності об'єкта дослідження [13-15].

Одним із вагомих показників – факторів прямого впливу на формування та отримання розміру доходів виступають саме податкові надходження.

В даному прогнозі зазначається, що всі обрані для оцінки взаємовпливу фінансові показники (доходи, податкові надходження) будуть щорічно зростати на 10,0 % від кожної минулорічної їх суми відповідно:

1) прогнозовані результати показника доходів: за 2024 р. – 224777,0 тис. грн.; за 2025 р. – 247255,0 тис. грн.;

2) 1) прогнозовані результати показника податкових надходжень: за 2024 р. – 135507,8 тис. грн.; за 2025 р. – 149058,6 тис. грн.

Реальні та прогнозовані результати фінансових показників подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Реальні та прогнозовані дані фінансових показників, тис. грн.

№ з/п	Назва показника	Реальні дані			Прогнозовані дані	
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
1	Доходи	283582,0	306571,0	204336,0	224777,0	247255,0
2	Податкові надходження	99992,7	122839,4	123188,9	135507,8	149058,6

На рис. 3.6 відображена прогнозна модель зростання кількості доходів Буцацької міської ради від збільшення кількості податкових надходжень на основі логарифмічної лінії тренду.

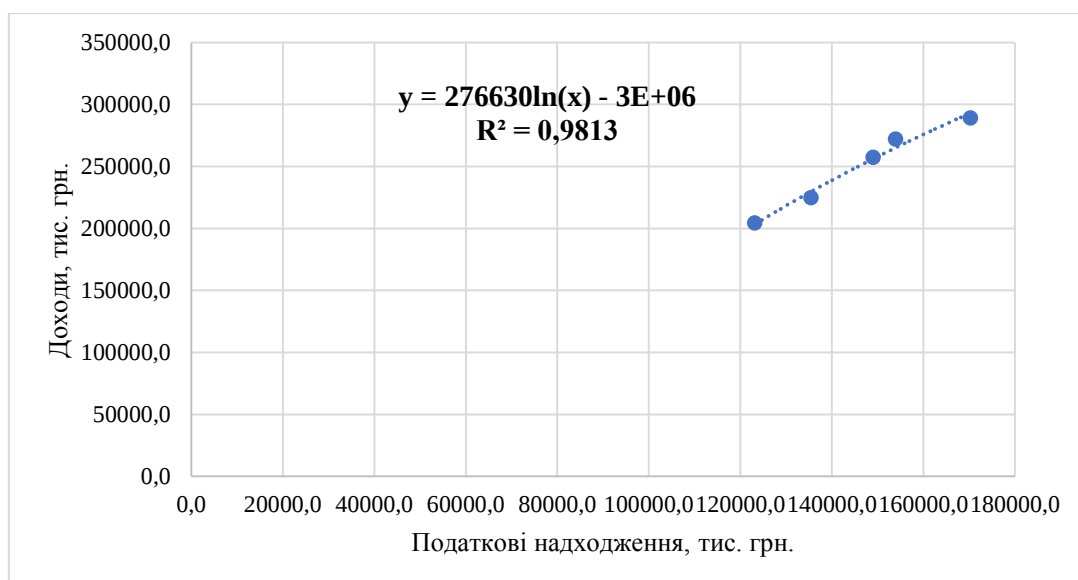

Рисунок 3.6 – Прогнозна модель зростання кількості доходів
Бучацької міської ради від збільшення кількості податкових надходжень
на основі логарифмічної лінії тренду

З отриманої моделі, згідно її рівняння помітно значну залежність між обраними та проаналізованими показниками. Також результат показника апроксимації (0,9813) вказує на те, що якщо відбудеться зростання суми податкових надходжень на 10,0 %, то зростання суми доходів відбудеться на рівні 9,8 % у відповідності.

Також варто зазначити, що головний акцент важливо робити на забезпеченні та підтримці економічного розвитку регіону на основі як місцевого, так і релокованого бізнесу, який сформувався на вимогу часу та сприяє значному розвитку конкурентоспроможного бізнес-середовища, що ще більше налаштовує на ділову активність місцевий бізнес та місцевих підприємців. Саме такий підхід й забезпечуватиме та сприятиме стрімкому рівню розвитку як самого бізнес-середовища, так і бізнесу зокрема, що, у свою чергу дозволить збільшувати податкові надходження від суб'єктів господарювання, збільшуючи тим самим кількість отриманих доходів у підсумку.

3.3 Формування моделі соціального розвитку публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності

На даний час, вся країна зазнала гострої соціально-економічної кризи, існування якої виникло в результаті повномасштабного вторгнення росії, що, в свою чергу, призвело до значної, а подекуди й до глибокої розбалансованості дій між різноманітними органами управління. Саме такого роду ситуація стала для всієї держави значним та доволі глобальним викликом, з яким необхідно було справлятися досить швидкими темпами. Адже, для того, щоб забезпечити країні подальшу підтримку та збереження хоча б на відносно мінімальному рівні існуючий соціально-забезпечуючий напрям, потрібно було розробити та впровадити швидкі та ефективні управлінсько-організаційні рішення, а також сформувати певні напрями таких дій та завдань тощо.

Варто також і зауважити про те, що наявність кризового стану, що на теперішній час є притаманним як для всієї соціальної сфери країни, так і для окремих її регіонів, сприяє значному підвищенню небезпеки та деякого рівня соціальної напруги, що потребує швидкого впровадження в дію заходів щодо успішного коректування та вдосконалення основних напрямів управління соціальним розвитком як на рівні держави в цілому, так і на місцевих рівнях зокрема. Адже, тільки такого роду дії, які будуть здійснюватися у взаємодії, сприятимуть покращенню та відновленню наявного соціального стану в країні загалом.

Тому, для успішності виконання та ефективності реалізації комплексних соціально-економічних та соціальних планів, програм та проєктів, необхідно всесторонньо залучати учасників та фахівців, які відносяться до певних територіальних громад, та тих, хто здійснює значний вплив на подальше формування їх внутрішнього середовища та на рівень розвитку при його взаємодії із зовнішнім середовищем. Саме у зв'язку із цим, власне територіальні громади повинні залучатися до здійснення активних дій та активної участі, що значно потрібна для вирішення ряду нагальних питань (проблем, кризових моментів,

кризової ситуації) щодо формування та реалізації напрямів, які сприятимуть задоволенню першочергових наявних соціальних потреб усіх її мешканців.

Крім цього, потрібно пам'ятати і про те, що органи місцевого самоврядування, які діють в країні, є значно наділеними різноманітними повноваженнями на юридично-правовому рівні. Це, насамперед, стосується здійснення координаційних дій та об'єднання зусиль держави та територіальної громади для формування та створення сприятливого рівня соціальних, фінансових, економічних, безпекових, правових, культурних та інших важливих умов. Дані умови необхідні як для забезпечення та підтримки гармонійного розвитку кожного громадянина, так і для його реалізації власних конституційних прав та свобод, а також і для підвищення рівня його загального добробуту та життя в цілому.

Важливо, щоб реалізація конституційних прав та свобод громадян щодо соціального захисту держави першочергово забезпечувала відповідний рівень якості наданих соціальних послуг. Для цього необхідно забезпечувати постійне проведення спеціального комплексу заходів, дій та завдань, а також здійснення вдосконалення щодо стану наявної системи управління станом соціального розвитку територіальної громади. При цьому також потрібно не тільки забезпечувати, але й здійснювати певного роду реформування наявних управлінських підходів, що існують в сфері соціального розвитку.

Отже, для того, щоб забезпечити та підтримувати на належному рівні соціальну стабільність в країні, яка перебуває в стані війни, необхідно проводити певні визначені зміни щодо системи механізму територіального управління соціальним розвитком.

На рис. 3.7 відображено запропоновані основні напрямки, ефективному впровадженню яких посприє забезпечення розвитку системи соціальних послуг на рівні місцевої територіальної громади.

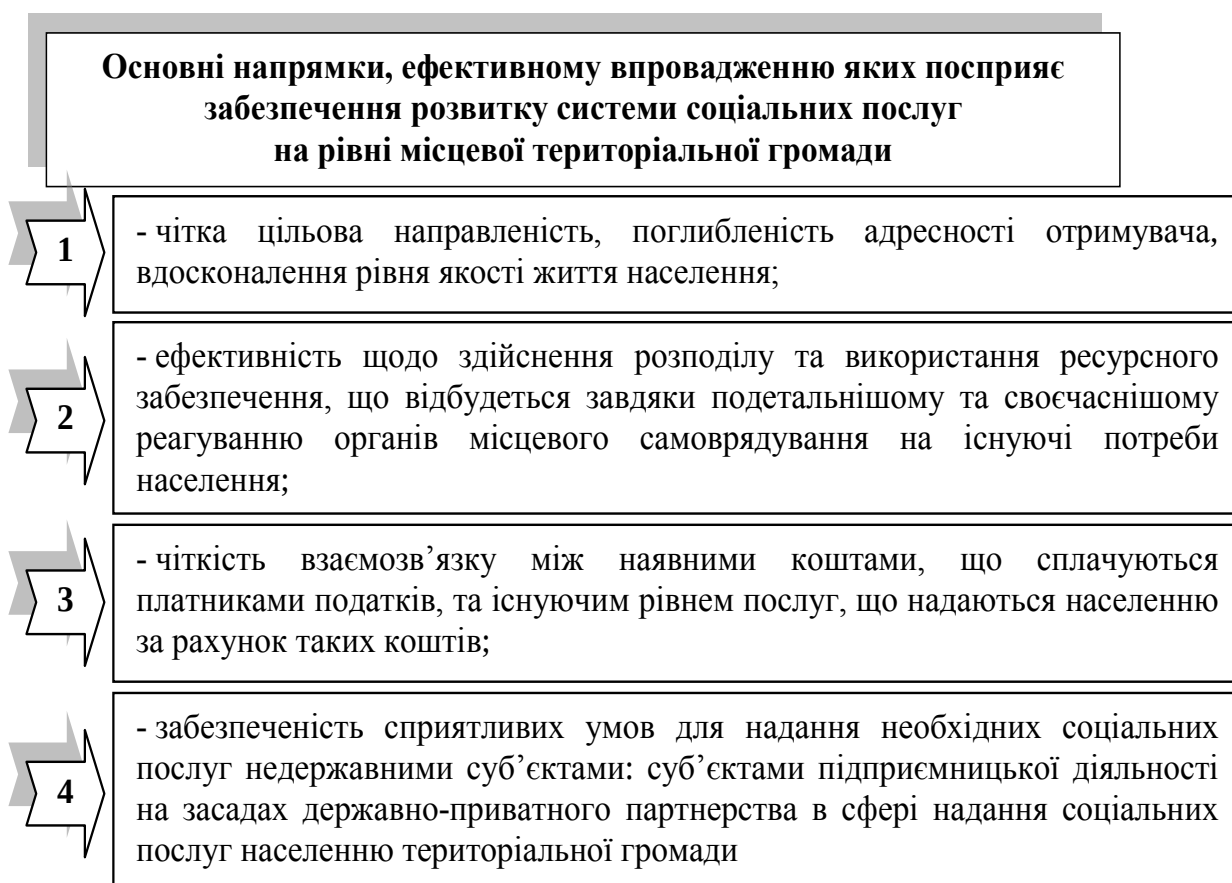

Рисунок 3.7 – Перелік пропонованих основних напрямів щодо розвитку системи соціальних послуг на рівні місцевої територіальної громади

Примітка: сформовано самостійно на основі опрацювання практичних джерел

Зрозуміло, що забезпеченість та всебічна підтримка щодо необхідного рівня соціального розвитку, в кінцевому підсумку, сприятиме та позитивно впливатиме на всю територіальну громаду в цілому, як на її громадян, так і на місцеву владу, а також і на бізнес та підприємницьку діяльність. Тобто, відбуватиметься ефективне сприяння не тільки їх загальному розвитку й зростанню, але, також відбудеться розвиток та значне зростання темпів бізнесу, здійснюватиметься ефективніша діяльність органів влади, забезпечиться активність дій населення територіальної громади тощо.

Одним із варіантів забезпеченості та підтримки стану соціального розвитку громади варто запропонувати такий напрям як соціальне підприємництво, що, в першу чергу, виступає головним інструментом соціальної підтримки та забезпечення ефективної взаємодії між різними учасниками, та є пов'язаним із

здійсненню підприємницької та бізнес-діяльності, основною метою якої являється не лише отримання кінцевого позитивного фінансового результату (прибутку), але й досягнення певного соціального ефекту, що досягається на основі реалізації наступних завдань, суть яких вказано на рис. 3.8.

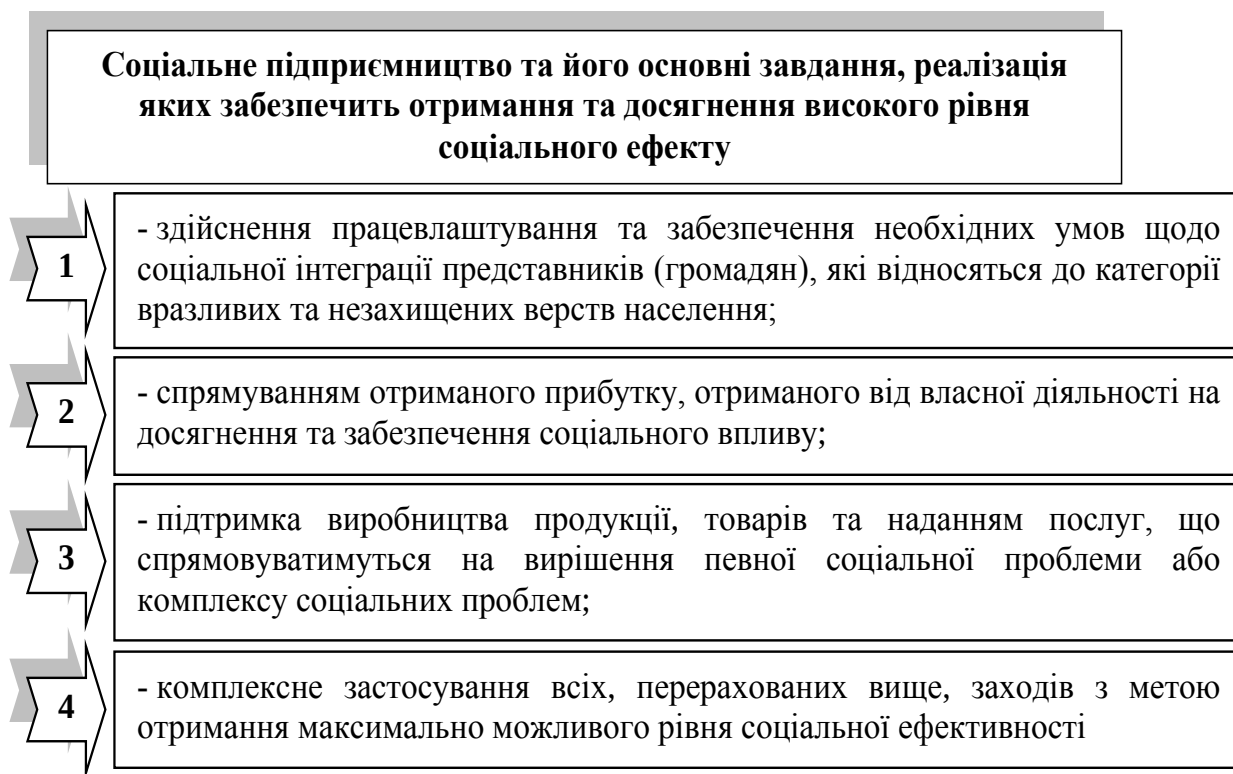

Рисунок 3.8 – Перелік запропонованих основних завдань, які реалізує соціальне підприємництво для забезпечення високого рівня соціального ефекту

Примітка: сформовано на основі даних джерела [39]

Для оцінки та аналізування отриманих результатів від діяльності даного пропонованого напрямку, перш за все, необхідно сформулювати певну шкалу критеріїв – табл. 3.2.

Максимальноможливим результатом критерію є 10 балів, мінімальнодопустимим – 0 балів.

Таблиця 3.2 – Запропоновані критерії, що визначають стан соціального розвитку населення громади на основі здійснення соціального підприємництва

Назва критеріїв	Результат критерію, бал
1. Створення робочих місць	9
2. Можливість працевлаштування населення	9
3. Сприяння покращення життя населення громади	8
4. Забезпечення населення громади роботою	8
5. Забезпечення громадян належними умовами для саморозвитку та самореалізації	8
6. Забезпечення можливості створення та виготовлення нових видів товарів, продукції та надання послуг	9
7. Підтримка довкілля на належному рівні	9
8. Забезпеченість комунікаційного процесу між усіма учасниками такого бізнесу	9
9. Забезпечення процесу соціалізації учасників взаємодії	9
10. Сприяння органів влади різних рівнів впливу	8
РАЗОМ	86

Запропонована діаграма, що відображає наочність отриманих результатів визначених критеріїв щодо стану соціального розвитку населення громади на основі здійснення соціального підприємництва, відображена на рис. 3.9.

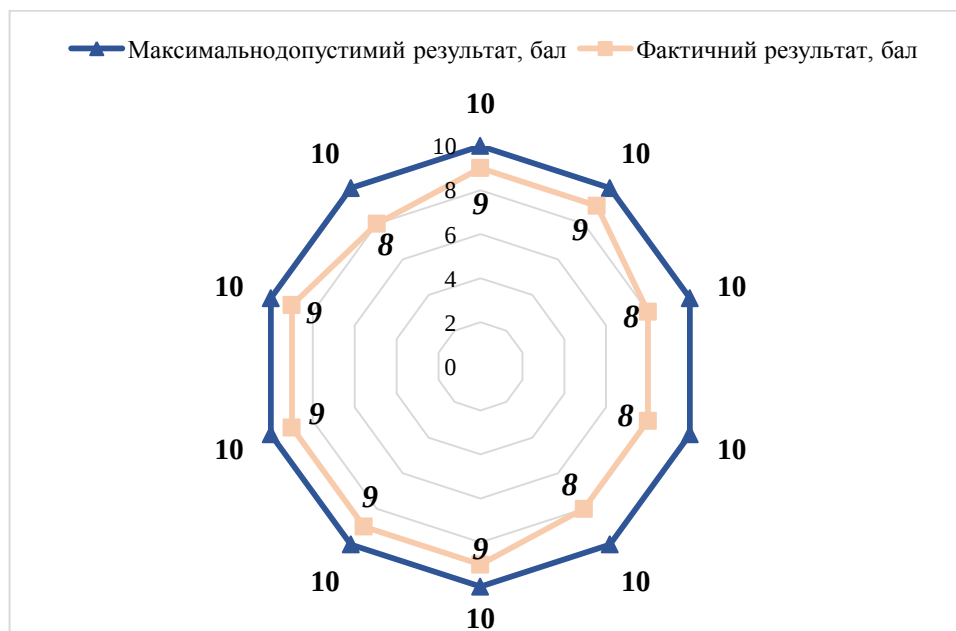

Рисунок 3.9 – Запропонована діаграма наочності результатів критеріїв щодо стану соціального розвитку населення громади на основі здійснення соціального підприємництва

Для інтерпретації результатів критеріїв сформовано шкалу (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Шкала інтерпретації результатів критеріїв, бали

Діапазон результатів критеріїв, бал	Інтерпретація результатів критеріїв
0-45	Низький рівень
46-75	Середній рівень
76-100	Високий рівень

Отриманий підсумковий результат згідно оцінки всіх критеріїв, що є зазначеним у табл. 3.2 становить 86 балів, а це, в свою чергу, означає згідно шкали інтерпретації значень критеріїв (табл. 3.3), що стан соціального розвитку населення громади на основі здійснення соціального підприємництва згідно пропонованої моделі буде відображати високий рівень.

Отже, дану запропоновану модель щодо сприяння зростанню соціального розвитку публічної організації на основі впровадження соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності в країні, варто впроваджувати в Бучацькій територіальній громаді із обов'язковим врахуванням допомоги від представників органів влади всіх рівнів.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці

Основні повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці зазначені в Законі України «Про охорону праці». Дані повноваження включають в себе забезпечення належного утримання, ефективної і безпечної експлуатації об'єктів житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, додержання вимог щодо охорони праці працівників, зайнятих на цих об'єктах [7].

Щодо повного переліку повноважень органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці, то вони відображені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Згідно даного закону до власних повноважень органів місцевого самоврядування належить управління об'єктами житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації, а до делегованих повноважень органів місцевого самоврядування належить здійснення контролю за охороною праці, забезпеченням соціального захисту працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, у тому числі зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці, за якістю проведення атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативно-правовим актам з охорони праці, за наданням працівникам відповідно до законодавства пільг та компенсацій за роботу в шкідливих умовах [4].

Поряд з цим органи місцевого самоврядування можуть виступати з ініціативою щодо перевірок, а також організовувати проведення перевірок на підприємствах, в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній

власності відповідних територіальних громад, з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади.

Отже, до повноважень посадових осіб виконавчих органів місцевого самоврядування належать повноваження щодо здійснення перевірок з питань охорони праці на підприємствах, в установах і організаціях, розташованих на відповідних територіях, які не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, тобто усіх форм власності. Організація здійснення перевірок у межах делегованих повноважень з питань охорони праці має відповідати вимогам Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та в межах повноважень посадових осіб місцевого самоврядування, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5, 7].

Також варто зазначити, що згідно Закону України «Про охорону праці» для виконання функцій, зазначених у частині другій цієї статті, сільська, селищна, міська рада створює у складі свого виконавчого органу відповідний підрозділ або призначає спеціаліста з охорони праці [7].

Поряд з наділеними законодавством повноваженнями, будь-який орган місцевого самоврядування – це установа, де є роботодавець та працівники, що працюють за трудовими договорами. Голова місцевої ради, як роботодавець, зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці. Працівникам сільських, селищних та міських рад гарантовані права на охорону праці під час укладання трудового договору, під час роботи, вони мають право на пільги і компенсації, відповідними заходами охороняється праця жінок, неповнолітніх, інвалідів. З цією метою роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці, основні елементи якої представлені на рис. 4.1.

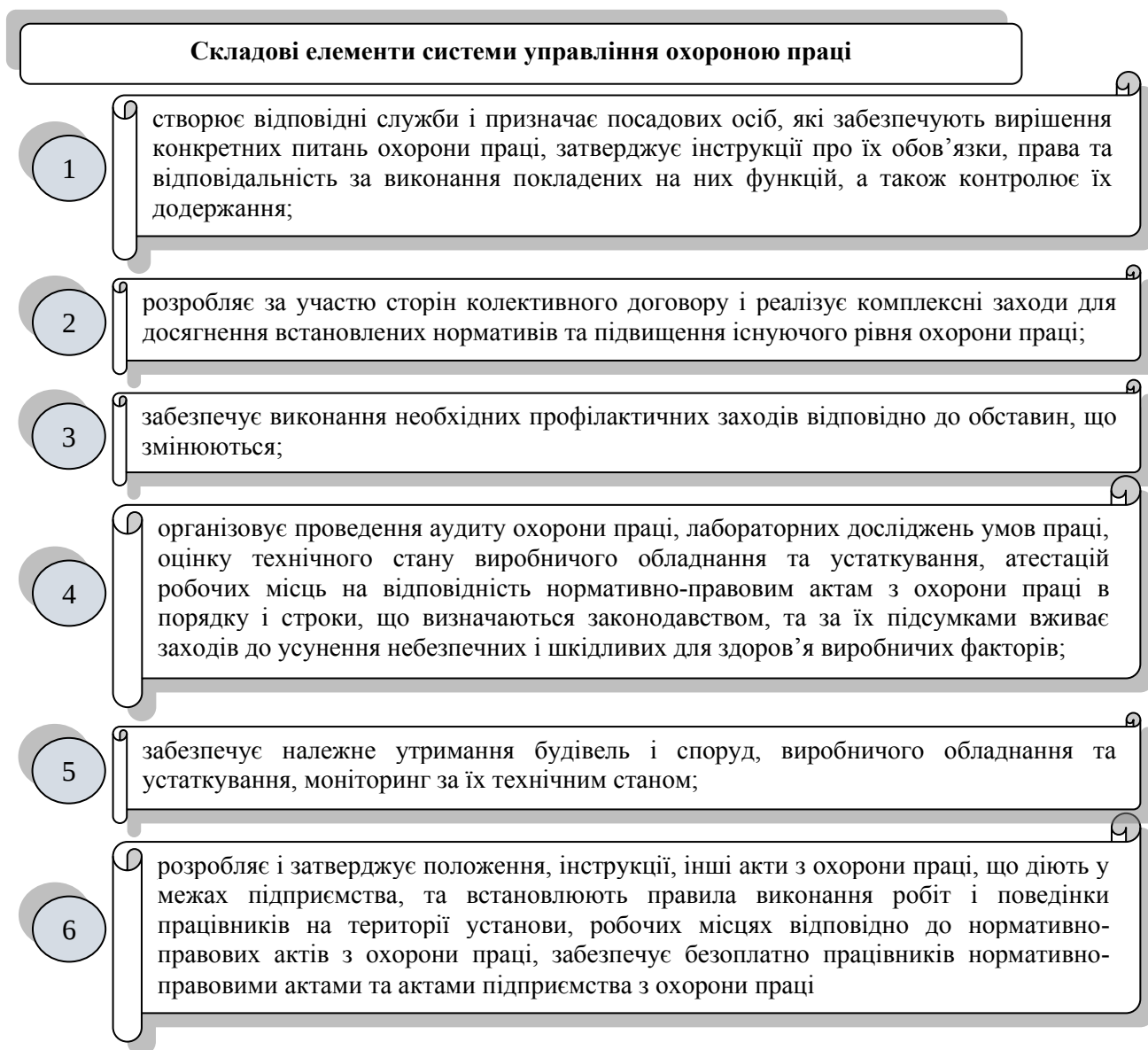

Рисунок 4.1 – Складові елементи системи управління охороною праці
голови місцевої ради

Враховуючи специфіку діяльність органів місцевого самоврядування, основними завданнями в сфері охорони праці в Бучацькій міській раді є:

- проведення аналіз стану охорони праці, аварійності, травматизму та захворюваності в місцевих підприємствах, організаціях та установах;
- забезпечення розгляду питань безпечної життєдіяльності населення м. Бучача на засіданнях з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

- навчання та підвищення рівня знань з питань охорони праці посадових осіб та спеціалістів;
- розроблення, погодження та затвердження планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
- сприяння забезпеченню висококваліфікованих фахівців з охорони праці;
- аналіз актів законодавства з питань охорони праці, надання пропозицій щодо їх вдосконалення;
- розробка механізму удосконалення методів і форм співробітництва між соціальними партнерами з метою виконання основних завдань з питань охорони праці;
- забезпечення здійснення дієвого громадського контролю за дотриманням роботодавцями вимог законодавства про охорону праці;
- створення системи інформаційного забезпечення, звітності та аналізу в сфері охорони праці;
- використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду з питань поліпшення умов безпеки праці;
- створення та удосконалення систем управління охороною праці.

4.2 Проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності місцевими органами самоврядування

У сучасних умовах війни проблема безпеки життєдіяльності є особливо актуальними. Вирішення даних проблем, які пов'язані із безпекою життєдіяльності, зокрема жителів територіальних громад повинні розглядатися та вирішуватися як на загальнодержавному рівні, так і на місцевому. І тільки досягнення оптимального поєднання загальнодержавних та місцевих інтересів в процесі реалізації цілеспрямованої безпекової політики на місцях в умовах обмеженості ресурсів [7].

Зауважимо, що надзвичайні ситуації як і в мирний час, так і під час можуть виникати в різних сферах суспільного життя. І тільки наявність досконалої нормативно-правової бази може врегулювати всі проблемні аспекти, пов'язані із

безпекою життєдіяльності. Ефективність нормативно-правової бази буде базуватися на правильності визначення:

- органів (структур), які будуть займатися прийняттям та вирішенням рішень, пов'язаних із сферою безпеки життєдіяльності;
- змісту та функцій діяльності даних органів (структур), пов'язаних з управлінням в галузі безпеки життєдіяльності;
- прав громадян України, які сприяють збереженню їх здоров'я та життя [7].

Загальна кількість таких нормативно-правових актів буде залежати від специфіки забезпечення життєдіяльності на окремій території в умовах надзвичайної ситуації. Серед найважливіших нормативно-правових актів варто виділити: Конституцію України, Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Враховуючи специфіку діяльності органів місцевого самоврядування, зазначимо, що саме вони повинні швидко та професійно реагувати на всі надзвичайні ситуації, які виникають. Зважаючи на це, на рис. 4.2 представлено перелік повноважень органів місцевого самоврядування у забезпеченні безпеки життєдіяльності територіальних громад.

Якщо характеризувати сучасний стан функціонування місцевого самоврядування стосовно безпеки життєдіяльності територіальних громад, то варто зауважимо, що рівень належного захисту населення та території від надзвичайних ситуацій є не дуже високим. Цей аспект вимагає вирішення багатьох проблем, які, зокрема викликані фінансовими, трудовими та часовими обмеженнями, які породжені війною в Україні. Тобто, більшість територіальних громад не може забезпечити визначених Конституцією України прав людини на безпеку життя, на захист її здоров'я.

Повноваження органів місцевого самоврядування

- забезпечення цивільного захисту на відповідній території;
- забезпечення реалізації вимог техногенної та пожежної безпеки на суб'єктах господарювання, які належать до сфери їх управління і, які можуть створити реальну загрозу виникнення аварії;
- розробка та забезпечення реалізації програм та планів заходів у сфері цивільного захисту, спрямованих на захист як населення, так і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню;
- забезпечення своєчасного оповіщення та постійного інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, у тому числі в доступній для осіб з інклюзивними потребами;
- організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на відповідній території міст, селищ та сіл, а також радіаційного, хімічного, біологічного, медичного захисту населення та інженерного захисту територій від наслідків таких ситуацій;
- організація та здійснення евакуації населення, майна в безпечні райони, їх розміщення та життєзабезпечення населення;
- контроль за станом навколишнього природного середовища, санітарно-гігієнічною та епідемічною ситуацією;
- розробка та здійснення заходів, спрямованих на забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання в особливий період, що належать до сфери їх управління;
- підготовка пропозицій щодо віднесення територій та населених пунктів до груп цивільного захисту;
- організація та забезпечення життєдіяльності постраждалих від надзвичайних ситуацій, а також під час ведення воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій;
- забезпечення складення довідок про визнання особи постраждалою внаслідок надзвичайних ситуацій

Рисунок 4.2 – Перелік повноважень органів місцевого самоврядування у забезпеченні безпеки життєдіяльності територіальних громад [7]

Саме тому сучасний стан роботи органів місцевого самоврядування, пов'язаної із забезпеченням безпеки життєдіяльності територіальних громад та їх мешканців потребує вдосконалення, а саме:

- розширення функціональних можливостей органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту та протидії надзвичайних ситуацій;
- зміна принципів реалізації регіональної політики держави;
- розширення повноважень органів місцевого самоврядування шляхом реформи місцевого самоврядування;
- проведення інституційної реорганізації органів місцевого самоврядування;
- використання міжнародного досвіду;
- організація робіт з реагування на надзвичайні ситуації;
- створення інструменту підтримки прийняття рішень органами державного управління в кризових умовах;
- створення механізмів управління місцевим ланками Єдиної системи цивільного захисту України щодо забезпечення надійного захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій [1; 4-7; 40].

Отже, у підсумку можемо сказати, що на сьогоднішній час проблема безпеки життєдіяльності територіальних громад є надзвичайно актуальною, вагому роль у забезпеченні якої відіграють органи місцевого самоврядування.

ВИСНОВОК

Представлене дослідження висвітлює актуальну на теперішній час тему «Дослідження сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної організації, на прикладі Буцацької міської ради», особливості якої всесторонньо розкриваються на основі представлених теоретичних-практичних та аналітично-проектних положень, а саме: дослідження теоретичних аспектів сучасного стану та розроблення прогнозів економічного і соціального розвитку публічної, здійсненні аналізу стану економічного і соціального розвитку та обґрунтуванні запропонованих напрямів вдосконалення стану економічного і соціального розвитку Буцацької міської ради

Отримані результати проведеного дослідження відображають наступне:

1. Визначено, що однією із головних задач для місцевого самоврядування є вирішення ряду проблем, які виникають на певній території, а також задоволення місцевих потреб власними силами громади за допомогою народовладдя, співучасті та самоорганізації її членів.

2. Досліджено, що Буцацька місцева рада заснована 21.05.1997 р., яка на даний час виступає органом місцевого самоврядування Буцацької міської громади, що розміщена на території Чортківського району Тернопільської області, адміністративним центром є м. Бучач.

3. Проведений аналіз результатів доходів міського бюджету свідчить про дещо спадну тенденцію їх зміни протягом 2023 р., а саме: 2021 р. – даний результат складав в сумі 283581872 грн.; 2022 р. – зі значенням даного показника відбулася позитивна тенденція росту на 22989048 грн. (8,11 %) порівняно із результатом показника за 2021 р., та в підсумку він становив 306570920 грн.; 2023 р. – навпаки, результат цього показника дорівнював 204336376 грн., що свідчить про його скорочення в порівнянні із значенням його минулорічного показника, тобто на -102234544 грн. (-33,35 %) відповідно.

4. Проведена оцінка щодо результатів показника витрат відображає різноманітні тенденції їх змін (як зростаючу, так і спадну) протягом 2021-2023 років, а саме: 2021 р. – даний результат склав 283581872 грн.; 2022 р. – значення даного показника мало позитивну тенденцію росту – відбулося його збільшення на 22989048 грн. або на 8,11 % порівняно із результатом показника за 2021 р., та в підсумку він становив 306570920 грн.; 2023 р. – результат цього показника дорівнював 204336376 грн., що свідчить про його зменшення в порівнянні зі значенням його показника за 2022 р., тобто менше на -102234544 грн. (-33,35 %).

5. Пропонована концепція соціального-економічного розвитку Бучацької міської ради повинна бути направлена на збереження, підтримку та забезпечення стабілізації досягнутого рівня фінансово-економічного зростання, а також на ефективне управління та підтримку збалансованості між усіма сферами життєдіяльності громади в цілому та підтримку належного рівня життя всіх громадян.

6. Розроблена прогнозована модель щодо економічного розвитку публічної організації із врахуванням інтересів стейкхолдерів вказує на те, що якщо відбудеться зростання суми податкових надходжень на 10,0 %, то зростання суми доходів відбудеться на рівні 9,8 %, а також і на те, що головний акцент важливо робити на як на місцевий, так і релокований бізнес, який сформувався на вимогу часу та сприяє значному розвитку конкурентоспроможного бізнес-середовища, що ще більше налаштовує на ділову активність місцевий бізнес та місцевих підприємців.

7. Сформована модель щодо соціального розвитку публічної організації на основі соціального підприємництва із врахуванням умов невизначеності відображає отриманий підсумковий результат згідно оцінки всіх критеріїв на рівні 86 балів, а це означає, що стан соціального розвитку населення громади на основі здійснення соціального підприємництва буде відображати високий рівень, тому дану модель варто впроваджувати в Бучацькій територіальній громаді із обов'язковим врахуванням допомоги від представників органів влади всіх рівнів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» № 1602-III від 23.03.2000 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.

3. Закон України «Про засади державної мовної політики» № 5029-VI 03.07.2012 р.: Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text>.

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997 р.: Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

5. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>

6. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» № 93-IV 11.07.2002 р.: Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>.

7. Законі України «Про охорону праці». № 2694-XII від 14.10.1992 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Te>.

8. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» № 333-р від 01.04.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

9. Кодекс цивільного захисту України від 05.10.2016 р. № 1404-XIX. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

10. Європейська хартія місцевого самоврядування № 994_036 від 01.01.1998 р.: Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.

11. Безпалько О.М. Роль територіальних громад у забезпеченні місцевого економічного розвитку: Теоретичні засади дослідження. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7072>.

12. Бородин Є., Піскоха Н., Демошенко Г. Проблеми і переваги цифровізації місцевого самоврядування. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/892/861/>.

13. Бучацька міська рада: Бюджет на 2021 р. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/2021/01/biudzheth/biudzheth-2021/>.

14. Бучацька міська рада: Бюджет на 2022 р. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/2021/12/biudzheth/biudzheth-2022/>.

15. Бучацька міська рада: Бюджет на 2023 р. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/2023/01/biudzheth/biudzheth-2023/>.

16. Бучацька міська рада: Бюджет. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/category/biudzheth/>.

17. Бучацька міська рада: Виконавчий комітет. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/sklad-vykonavchoho-komitetu/#>.

18. Бучацька міська рада: Депутатський корпус. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/deputats/>.

19. Бучацька міська рада: Оpendатабот. URL: <https://opendatabot.ua/c/04058479>.

20. Бучацька міська рада: офіційний веб-сайт. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/>

21. Бучацька міська рада: План соціально-економічного розвитку на 2021 р. URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/plan-sotsialno-ekonomichnoho-rozvytku/>.

22. Бучацька міська рада: План соціально-економічного розвитку на 2022 р.
URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/plan-sotsialno-ekonomichnoho-rozvytku/>.

23. Бучацька міська рада: План соціально-економічного розвитку на 2023 р.
URL: <https://buchachmiskrada.gov.ua/plan-sotsialno-ekonomichnoho-rozvytku/>.

24. Бучацька міська рада: Регламент. URL:
<https://buchachmiskrada.gov.ua/reglament/>.

25. Бучацька міська рада: Структура міської ради. URL:
<https://buchachmiskrada.gov.ua/apparat/>.

26. Галушак О., Кужда Т., Луциків І. Дослідження стану виконання місцевих бюджетів України в період воєнного часу. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1 (86). С. 178-186. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44736>.

27. Гулак Л.С. Наукові підходи до визначення теоретико-правового поняття місцевого самоврядування. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2021. Вип. 29. С. 213-218. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.5727523>.

28. Збірник тез XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (Хмельницький, 7 грудня 2023 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 142 с. URL: <https://univer.km.ua/naukova-diyalnist/konferentsiyi-ta-naukovi-zakhody/zbirnyky-materialiv-konferentsiy-provedenykh-u-khuup-imeni-leonida-yuzkova>.

29. Кононенко Т., Сороківська О. Особливості процесу підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в умовах війни. *Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, академіка НАН Миколи Григоровича Чумаченка (Тернопіль, 26 травня 2023 р.)*. Тернопіль: ТНТУ, 2023. С. 59-60. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41721/2/KhI_VNPK_2023_Kononenko_T-Features_of_state_civil_59-60.pdf.

30. Кирич Н.Б., Ямпольська Н.Я. Публічна влада, як джерело стабілізації суспільно-політичних процесів у державі. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, діджиталізація та інновації: Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23-24 листопада 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 94-97. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/39789>.

31. Кужда Т.І., Сороківська О.А., Мосій О.Б. Реформа децентралізації в Україні та розвиток місцевого самоврядування. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 14. Ч. 2. С. 138-141. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22516>.

32. Лях Ю. Форсайт як інструмент покращення ефективності публічного управління. *Науковий вісник: Державне управління*. 2023. № 2 (14). DOI: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-41-63](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-41-63).

33. Мартиняк І.О. Співпраця бізнесу-освіти-влади для розвитку підприємництва у громадах. Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства». 2021. С. 123-123. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/36262?author_page=1.

34. Машлій Г., Мосій О., Галушак О., Галушак М. Теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення регіонального розвитку. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 335-339. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45305>.

35. Мельник О.І. Джерела фінансування розвитку об'єднаних територіальних громад. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8589/1/70-73.pdf>.

36. Редьква О.З., Гарматюк О.О., Процко Н.О. Контролінг діяльності публічних організацій. Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур: Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 23 квітня 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 26-28. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/31624>.

37. Рогуля А.О. Роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні безпеки життєдіяльності територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 99-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_2_20.

38. Сірик З.О., Панухник О.В., Білик Р.Р. Внутрішньо-ресурсний потенціал місцевого самоврядування: особливості використання. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 3. С. 26-41. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-3>.

39. Сторонянська І., Патицька Х., Дуб А. Посібник «Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період», 2022. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf>.

40. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. 156 с. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/39196>.

41. Шведа Н., Татарин Н. Стратегія публічної організації: поняття та особливості формування. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019. Вип. 1 (20). С. 131-140. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19snmtof.pdf>.

42. Юрик Н.Є., Сич А.В., Пащин Р.О. Проблеми публічного управління в умовах війни. Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 25 квітня 2024 р.). Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 62-64. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45232>.

43. Яценко А.А. Кластерні моделі як інструмент підвищення конкурентоздатності регіону. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ Apdup/ 2011_2/doc/5/30.pdf.

ДОДАТКИ